

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

M. DC. LXI. Coloniae Munatianaee, 1661

[Liber Primvs.]

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62953](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62953)

Lia vero concilia, quae ductu Sancti Spiritus congregata & celebrata fuerint, proximum ab istis sibi locum vendicant. Quod si quando inter ea discordantia inveniatur, illius sententia magis est tenenda, cujus antiquior & major est autoritas.

Provinciales concilia quae sunt, & quam auctoritate habeant. Provincialis a concilia sunt, quae propter Ecclesiasticas causas, & altercationum sedationes per singulas Provincias, convocantur Metropolitanis Episcopis, omnes provinciales Episcopos, & cathedralium Ecclesiarum capitula, celebrari placuit. Haec autem neque diffinitiva, neque generaliter constituendi vim aliquam habent: sed tantum curandi, ut id servetur, quod aliis statutum est, & quod generaliter facti specialiter observari praecipuum est: licet interdum & vice ab his recte statuta sunt, etiam Catholica Ecclesia suscipiat.

Episcopalia concilia sunt, quae Episcopus in sua dioecesi singulis annis convocatur, dum inter suos Abbates, Presbyteros & Clericos cognoscit. In his, si quid ab Episcopo statutum fuerit, nec subditi extra Dioecesim constituti, neque ignorantibus (nisi si ignorantia suprema) ligantur. Quamobrem pastoralis officii cura postulat, ut, quod in illis constituta fuerint, Episcopus suis plebibus nota facere non omittat.

Decreta Pontificum Romanorum aequivalentia decretis conciliorum.

Decreta quoque Pontificum Romanorum Canonibus Conciliorum pari potestate exquantur. Nam si id demum hodie probatur, quod sedes Apostolica probavit, & quod illa repulsi, rejicitur: multo magis quae ipsa pro Catholica fide, pro sacris dogmatibus diversis temporibus scriptis, debent omnibus reverenter recipi.

Scripta sanctorum non inserta iuri communi, secundum potestatem Pontificum Romanorum locum obtinent.

Lia sane est causa eorum, quae sancti viri, vel sacrae paginae interpretes scripta reliquerunt: nam quae sacra canonibus inserta comperitur, patem cum eis obtinent firmitatem, cetera vero post sancti Pontificum auctoritatem tenent: nam licet divinarum scripturarum interpretes scientia Pontificibus inierdum praecedant, quia tamen statuendi potestate desunt, in scripturis quidem exponendis illis quandoque praesominant: in causis vero diffiniendis, secundum potestatem eos locum habere merentur. Aliud est enim casus terminum imponere, aliud scripturas diligenter interpretari, cum in negotiis diffiniendis non solum necessaria sit scientia, verum etiam potestas.

In Canonibus versatur circa personas, res, & iudicia.

Est autem ius Canonium circa tria: circa personas, res, & iudicia. Verum quia posteriora duo ad personas referuntur, videamus prius de personis: parum enim esset illa nosse, si personae ignorentur, quarum causa illa ipsa constituta sunt, & per quas ea omnia administrantur.

DE IVRE PERSONARVM. TITVLVS IV.

Christianorum quidam sunt laici, quidam clerici: & clericorum quidam sunt in sacerdotio constituti, quidam in sacris, non in sacerdotio, quidam nec in sacerdotio, nec in sacris.

Personarum genera duo sunt, unum laicorum, alterum vero clericorum. Laici, qui & populi: res dici possunt, sunt, quibus licet temporalia possidere, uxorem ducere, causas agere, inter virum &

a Dist. 17. per totum. & can. propter. dist. 18. b d. dist. 18. c. in sum. c. can. pen. an. Palea 10. dist. 19. c. sicut olim. extra. de accus. d. can. per totum. dist. 19. e. dist. 20. per totum. f. sicut alud. in sum. d. dist. 20. g. Can. duo sunt genera. 12. quaest. 1.

virum iudicare. Clerici sunt, qui divinis officio consecrati sunt, & quos ab omni strepitu cessare convenit. Videamus igitur de his, qui divinis officio consecrati sunt, si cognoverimus, quae istae personae sint. Sane, cum de his qui laici sunt, intelligemus. Horum autem quidam sunt in sacerdotio, quidam in sacris, quidam vero in inferioribus, nec in sacris. Rursus eorum qui in inferioribus constituti sunt, quidam sunt in altiore gradu vel in inferiori, quidam vero in inferiore. Videmus igitur, quidam de his sacerdotibus qui in altiore gradu constituti sunt, quidam de his qui in inferiore, et subinde de his qui in sacris in sacris ordinibus constituti sunt, videtur, & de his, qui nec in sacerdotio nec in sacris representantur.

DE EPISCOPIS ET SYRMO PONTIFIC. TITVLVS V.

Episcoporum ordo est imperpetuum, & huiusmodi ordo per Papam locum tenet.

In altiori gradu constituti sunt Episcopi. Et sunt Episcoporum ordo imperpetuum: Adhuc enim in Patriarchis, five Primatibus: alii Archiepiscopi, alii simpliciter Episcopi Patriarchae sunt, qui ordo imperpetuum Pontificem tenet locum: quales Constantopolitanus, Alexandrinus, Hierosolymitanus, Antiochenus. Appellatur autem Patriarcha, quia tanto honore funguntur, quasi patrum Principes: cuius dignitatis excellentiam, & crucem e in ostentat Archiepiscopi & Archiepiscopi appellati recipere permittuntur.

Archiepiscopi sunt praesules Episcoporum in Provinciis Principes & Praesules. Provinciae quidem in saeculo ante adventum Christi tempore nominatae sunt, & ante erant: quae diverso postmodum & quaedam ex parte successerunt renovatae est. Itaque cum quidam fuerant saeculi, nostros Patriarchas vel in saeculo legum fiscalia poni iusserunt. In civitatibus autem metropolitanis, quae minores iudices habebant, illi vocati sunt, qui Metropolitanorum, aut Archiepiscoporum nomine designantur. Ad hos igitur non nisi subrogati cognoscere pertinet: a quibus tamen si avarum illi appellare poterunt.

Episcopi sunt, qui praesunt maioribus populis, & locum tenent appellare possunt, & magis est opus in Ecclesia auctoritas.

Impliciter autem Episcopi sunt, qui ministerio populis & frequentibus civitatibus praesunt. Episcopus enim qui in saeculo Latine dici possunt: Episcopus enim qui in saeculo in Ecclesia praepositus est. Mores autem in saeculo populorum infra le positum spectantur in saeculo. Horum autem non modica in Ecclesia est utilitas: nam praeter ligandi solvendi que potestatem, & solida diligentiam, soli sacrum christum consecrati, & altaria & Ecclesias consecrati, & populum regunt. Clericos ordinant, suspendunt & deponunt: ad hoc potestatem excommunicatio, purgatio, omnis iudicium, dispensatio, & lenis poenitentia impolitio.

Quod inferiora conceditur, magis magis conceditur & operatur. Quod autem diuinus praedicta solus Episcopus esse potest, non cum habet intellectum, quod Archiepiscopi & Primates non eandem habeant potestatem.

a Can. v. dist. 17. b d. can. 1. h. Patriarcha. c. d. can. 1. h. Patriarcha. d. can. 1. h. Patriarcha. e. can. 1. h. Patriarcha. f. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. g. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. h. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. i. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. j. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. k. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. l. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. m. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. n. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. o. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. p. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. q. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. r. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. s. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. t. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. u. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. v. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. w. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. x. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. y. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. z. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. aa. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. ab. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. ac. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. ad. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. ae. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. af. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. ag. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. ah. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. ai. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. aj. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. ak. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. al. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. am. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. an. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. ao. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. ap. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. aq. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. ar. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. as. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. at. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. au. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. av. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. aw. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. ax. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. ay. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. az. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. ba. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. bb. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. bc. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. bd. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. be. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. bf. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. bg. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. bh. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. bi. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. bj. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. bk. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. bl. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. bm. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. bn. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. bo. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. bp. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. bq. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. br. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. bs. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. bt. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. bu. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. bv. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. bw. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. bx. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. by. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. bz. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. ca. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. cb. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. cc. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. cd. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. ce. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. cf. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. cg. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. ch. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. ci. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. cj. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. ck. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. cl. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. cm. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. cn. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. co. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. cp. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. cq. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. cr. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. cs. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. ct. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. cu. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. cv. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. cw. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. cx. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. cy. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. cz. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. da. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. db. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. dc. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. dd. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. de. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. df. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. dg. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. dh. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. di. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. dj. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. dk. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. dl. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. dm. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. dn. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. do. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. dp. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. dq. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. dr. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. ds. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. dt. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. du. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. dv. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. dw. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. dx. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. dy. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. dz. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. ea. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. eb. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. ec. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. ed. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. ee. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. ef. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. eg. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. eh. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. ei. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. ej. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. ek. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. el. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. em. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. en. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. eo. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. ep. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. eq. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. er. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. es. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. et. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. eu. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. ev. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. ew. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. ex. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. ey. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. ez. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. fa. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. fb. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. fc. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. fd. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. fe. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. ff. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. fg. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. fh. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. fi. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. fj. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. fk. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. fl. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. fm. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. fn. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. fo. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. fp. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. fq. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. fr. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. fs. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. ft. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. fu. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. fv. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. fw. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. fx. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. fy. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. fz. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. ga. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. gb. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. gc. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. gd. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. ge. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. gf. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. gg. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. gh. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. gi. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. gj. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. gk. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. gl. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. gm. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. gn. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. go. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. gp. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. gq. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. gr. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. gs. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. gt. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. gu. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. gv. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. gw. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. gx. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. gy. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. gz. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. ha. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. hb. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. hc. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. hd. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. he. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. hf. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. hg. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. hh. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. hi. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. hj. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. hk. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. hl. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. hm. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. hn. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. ho. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. hp. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. hq. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. hr. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. hs. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. ht. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. hu. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. hv. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. hw. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. hx. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. hy. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. hz. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. ia. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. ib. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. ic. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. id. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. ie. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. if. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. ig. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. ih. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. ii. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. ij. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. ik. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. il. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. im. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. in. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. io. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. ip. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. iq. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. ir. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. is. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. it. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. iu. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. iv. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. iw. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. ix. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. iy. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. iz. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. ja. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. jb. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. jc. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. jd. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. je. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. jf. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. jg. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. jh. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. ji. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. jj. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. jk. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. jl. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. jm. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. jn. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. jo. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. jp. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. jq. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. jr. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. js. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. jt. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. ju. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. jv. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. jw. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. jx. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. jy. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. jz. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. ka. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. kb. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. kc. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. kd. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. ke. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. kf. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. kg. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. kh. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. ki. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. kj. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. kl. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. km. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. kn. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. ko. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. kp. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. kq. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. kr. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. ks. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. kt. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. ku. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. kv. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. kw. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. kx. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. ky. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. kz. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. la. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. lb. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. lc. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. ld. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. le. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. lf. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. lg. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. lh. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. li. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. lj. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. lk. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. ll. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. lm. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. ln. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. lo. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. lp. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. lq. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. lr. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. ls. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. lt. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. lu. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. lv. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. lw. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. lx. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. ly. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. lz. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. ma. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. mb. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. mc. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. md. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. me. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. mf. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. mg. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. mh. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. mi. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. mj. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. mk. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. ml. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. mn. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. mo. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. mp. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. mq. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. mr. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. ms. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. mt. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. mu. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. mv. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. mw. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. mx. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. my. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. mz. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. na. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. nb. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. nc. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. nd. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. ne. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. nf. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. ng. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. nh. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. ni. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. nj. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. nk. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. nl. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. nm. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. no. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. np. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. nq. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. nr. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. ns. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. nt. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. nu. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. nv. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. nw. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. nx. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. ny. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. nz. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. oa. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. ob. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. oc. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. od. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. oe. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. of. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. og. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. oh. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. oi. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. oj. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. ok. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. ol. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. om. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. on. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. oo. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. op. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. oq. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. or. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. os. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. ot. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. ou. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. ov. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. ow. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. ox. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. oy. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. oz. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. pa. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. pb. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. pc. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. pd. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. pe. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. pf. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. pg. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. ph. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. pi. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. pj. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. pk. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. pl. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. pm. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. pn. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. po. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. pp. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. pq. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. pr. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. ps. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. pt. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. pu. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. pv. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. pw. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. px. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. py. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. pz. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. qa. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. qb. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. qc. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. qd. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. qe. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. qf. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. qg. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. qh. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. qi. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. qj. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. qk. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. ql. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. qm. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. qn. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. qo. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. qp. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. qr. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. qs. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. qt. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. qu. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. qv. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. qw. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. qx. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. qy. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. qz. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. ra. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. rb. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. rc. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. rd. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. re. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. rf. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. rg. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. rh. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. ri. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. rj. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. rk. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. rl. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. rm. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. rn. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. ro. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. rp. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. rq. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. rr. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. rs. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. rt. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. ru. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. rv. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. rw. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. rx. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. ry. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. rz. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. sa. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. sb. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. sc. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. sd. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. se. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. sf. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. sg. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. sh. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. si. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. sj. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. sk. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. sl. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. sm. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. sn. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. so. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. sp. can. 1. h. Episcopus. dist. 17. sq. can. 1. h. Episc

nam: sed quod Presbyteris & ceteris inferioribus illa non conceditur. Ridiculum enim esset cogitare, Episcopis illa quidem permitti, Archiepiscopis & Primatibus qui Episcopos praelunt, eadem denegari.

Papa est ordinarius omnium ordinariorum, & Ecclesia Romana omni ecclesia sublimior.

Claret autem Petrus Apostolus primus fuit Apostolorum, ita & Ecclesia suo nomine consecrata, Domino instituta, prima est & caput ceterarum: & qui illi praeest, ceteros Episcopos antecellit: unde ad eam, tanquam ad matrem, atque apicem, omnes majores Ecclesiarum & Episcopi recurrunt, a qua quasi a quodam capite dona velut in corpus omne diffunduntur. Ipsa autem tanquam omnium magistra, celsiore sede residens, a quoquam iudicari non potest. Quinimo velut temporales omnes extra arcem positi diluvii validitate consumuntur, sic extra Petri naviculam constituti, aeternae damnationis fluctibus obruentur.

DE ELECTIONE. TITVLVS VI.

Quibus modis creatur Episcopi.
Romoventur autem tam Episcopi, quam praelati ceteri, aut per electionem, aut per postulationem.

Quid sit electio, & quod ad unum jus eligendi habeant, aliter debent, aliter non valet electio: & non citatus potest habere suam electionem.

Ceterum, ut prius de electione dicamus, Electio nihil aliud est, quam hominis alicuius ad dignitatem, vel functionem societatem Canonice facta vocatio: nam cum videtur providendum est Ecclesiae, debent cuncti, qui eligendi ius habent, legitime citari, ut electioni interant. Quod si vel in unius persona fuerit id ommissum, iram reddat electionem talis ommissio. Saepc etenim electio est, magis hac in re unius obesse contemptum, quam multorum contradictionem: plane si is, qui citatus non fuerit, ratam adveniens habere velit electionem, confirmandam erit electio.

Aliter potest non de capitulo votum suum demandare, h. d.

Et si quis casu aliquo ad electionem accedere fuerit impeditus, votum suum uni vel pluribus de capitulo demandare minime prohibendum erit.

Constitutio aut eligendum non potest unum procuratorem, aliumque nomine eligere, nisi habeat mandatum de eligenda certa persona.

Et si tentum uni votum suum quis demandaverit, & in unum suo, alium mandantis nomine in scrutinio nominandum duxerit, nihil agit, nisi de certa eligenda persona mandatum acceperit: quo casu illam mandantem, in aliam suo nomine jure consentire poterit.

Quibus procuratoribus ad eligendum datus in solidum, non possunt ambo eligere, sed erit melior conditio occupantis: & si non appareat de prioritate in occupando, praepositur electus a capitulo, vel primo nominatus in procuratore, h. d.

Quod si pluribus e in solidum vices suas quis commiserit, non quidem omnes reddere votum poterunt (quia vota dirigere possent in diversos, sicque res non haberet exitum) sed erit occupantis melior conditio: & si concurrant, ut inter eos prior non appareat, is admittetur dumtaxat, quem vel capitulum vel pars major elegerit, vel si concordare nequeant, is qui primus in instrumentum vel literis procuratoris nominatus fuerit.

Quo possunt plures deputari ad eligendum non in solidum, h. d.

Si autem plures non in solidum constituti fuerint, eadem ratione nullus eorum admittendus erit, sibique mandans imputet, qui sic eos imprudenter constituerit.

Non potest votum in electione reddi per literas.

Ca. anis. ext. de prius. b. Ca. quod sicut. in prin. d. tit. de elec. c. d. e. quod sicut. in prin. d. C. si quis iusto. h. por. de elec. in 6. c. C. si quis iusto. in prin. de elec. in 6.

Sed cum absens reclamante capitulo extraneum constituitur nequeat, videamus an si nullus de collegio velit esse procurator, saltem per literas votum suum reddere valeat? & sane, cum non ante electionem, sed in ipsa electione secretè & sigillatim duntaxat singulorum vota sint exprimentia, per literas reddi non poterunt.

Significatio illa non habet locum in electione Papae, in qua multi sunt scrutatores, h. d.

Sed haec quidem in aliorum Episcoporum, non in Romani Pontificis electione obtinent. In huius enim nec ulla necessaria est citatio, nec alii quis absens votum suum demandare permittitur. Alia quoque in eo specialiter constituta sunt, quae ex Decretalium libris decentius est quam hic, accipere.

Electio celebratur tribus modis, & quomodo per inspirationem, & quod laici non per inspirationem, sed per conspirationem dicuntur eligere, h. d.

Celebratur autem electio tribus modis, scilicet per inspirationem, per scrutinium, & per compromissum: per inspirationem, cum electores nullo precedente tractatu, quasi divini Spiritus impulsu simul omnes in unum repente consentiant, & simul unum nominant. quod si forte laici prece vel precio & corrupti alicuius concordibus clamoribus petant, is non tam per inspirationem, quam per nefariam conspirationem nominatus, omni penitus electionis fructu merito carere debet.

Quomodo dicatur celebrari electio per scrutinium, & qui sunt scrutatores, h. d.

Per scrutinium fieri dicitur electio, cum praesentibus omnibus, qui debent, volunt, & possunt commodè interesse, tres de collegio fide digni assumuntur, qui secretè & sigillatim vota cunctorum diligenter exquirunt, & demum in scripturam redacta publicant. Quo facto collatione habita, is demum censetur electus, in quem vel omnes, vel major & sanior pars capituli statim consenserint.

Pars minor eligentium, ad infringendam majorem partem electionem, potest opponere de propria auctoritate ac seculo, & de merito electi, h. d.

Quod si eligentium vota ita se divergant, ut hinc quidem electorum pars numerosior consistat, inde minor, sed quae non minus ex auctoritate eligentium, quam ex meritis electi favor appareat, ad infringendam partem numerosioris electionem facultas erit minori, & de auctoritate ipsorum eligentium, & de meritis eorum qui electi fuerint, opponere.

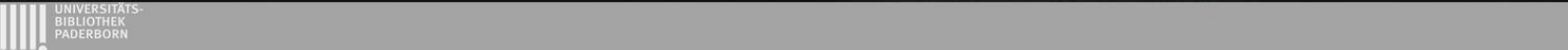
Contra electionem factam a duobus partibus non potest opponi, nisi de nullitate votis aliorum eorum dictorum partium, h. d.

Haec tamen tunc obtinebit, cum non magnus in altera parte contigerit excessus: ceterum si quando e duabus electionibus celebratis, pars altera eligentium, alia duplo major numero deprehendatur, contra huiusmodi electores ad extenuationem meriti vel auctoritatis ipsorum, paucioribus, vel electo ab eis opponendi facultas non erit: quanquam, si quid opponere voluerint, quod votum illius, cui opponitur, nullum ipso jure redderet, id eis minime censetur interdictum. Vocantur autem viri tres de collegio sumpti, scrutatores, eo quod singulorum vota diligenter scrutentur.

Quomodo per compromissum celebratur electio, & quod arbitri non servantes formam compromissa nulliter eligunt, h. d.

Per compromissum celebratur electio, cum plures idonei viri eliguntur, in quos omnium vice eligendi certo modo facultas & potestas transfunditur, qui arbitri compromissi fines diligenter custodire debent, scilicet, si quid non secundum demandatam formam egerint, nullum habiturum esse juris effectum.

Ca. perpetuo sibi praesumpti. i. Electio de elec. in 6. b. Can. si ergo i. q. i. c. de elec. extra. c. C. si quando conigerit. de elec. in 6.

DE CONFIRMATIONE ELECTI
TITVLVS IX.

Nunc videndum est de confirmatione. Sciendum est itaq; in primis, Gregoriana constitutione a Lugdunensi Concilio cautum fuisse, ut electus, quam primum commode possint, operam dent, ut electi consensum habeant: quem si infra menscm, sine causa legitibus cognita, electus accommodare distulerit, iure, si quod ei fuerat ex tali electione quaesitum, statim carere debere. Electoresque ad aliam electionem liberè posse conuolare.

Electus post consensum electionis praestitum, vel notitiam habitam, aliter intra menscm ad sedem Apostolicam iter arripere, & quanto citius poterit, confirmationem obtinere.

Adem constitutione b. cauetur, electum infra tres menses post consensum electionis praestitum, si nullum iustum impedimentum obstat, confirmationem à superiore Praesule petere debere: alioqui trimestri spatio electio electionem esse penitus irritandam. Sed cum interdum eveniat, ut aliquorum locorum vicinitas minus exigat, a legationum distantia prolixius tempus exposcat, consilium Nicolaus tertius sanxit. Ut electi, quorum electionum confirmationes ad sedem Apostolicam examini deducit, immediatas subiectio, vel appellatio interiecta devolvit, infra menscm post consensum, vel habitam de ipsorum electione notitiam, ad sedem ipsam Apostolicam iter arripant, & quanto citius commode poterunt, cum omnibus iuribus cotam sede Apostolica personaliter comparere. Quorum, si iuram electionum confirmationes petiuri: aliter, in super adiecit, quibus Ecclesiarum periculosis vacationibus ac malignantiis subterfugis, electorumq; incommodis facile occurrit: quz non solum in electionibus, verum etiam in postulationibus obtinere volunt.

Non confirmatus non potest res Ecclesia administrare. h. d.

Quandò autem quis confirmatus non est, rerum ecclesiasticarum administratione non potest se ingerere. Quod si per electionem quaesitum fuerit, statim privandus erit: nullo neque Occasionatis, neq; promotionis praesertim essendum.

Electus non est prohibendus, nisi literis confirmationis oppositi. h. d.
Ebet igitur is qui confirmatus est, ab Apostolica sede literas, confirmationis suae tenorem continentes, illisq; ostendere, ad quos res pertinet: alioqui nulli eum oblique dictarum literarum ostensione recipere tenebuntur. Quod & in promotione apud dictam sedem facta, de consecrationis, vel benedictionis munere, locum sibi vendicat.

Confirmatio non conceditur, nisi cum causa cognitione. h. d.

Quamvis autem ad quem confirmatio pertinet, diligenter examinare debet, & electionis processum, & personam electi: est enim hoc generale, ut ad eum pertineat examinatio, ad quem manus impositio spectat. Et cum omnia rite concurrant, tunc manus ei confirmationis impendat. Quod si fecus factum fuerit, non solum deiciendus erit, sed etiam indignè promovens puniendus. Nihil est enim quod Ecclesia Dei magis officiat, quam si indigni ad regimen assumantur animarum. Quod cum in cunctis sacris ordinibus sibi locum vendicat, in Episcopopos tamen multo fortius: qui ad curam aliorum, postquam in se ipso debet ostendere, quomodo ceteros in officio Dei oportet conversari. Quod si forte eligentium vota in duas se diverfint partes, is confirmatoris judi-

cio alteri preferendus erit, qui majoribus juvatur studiis & meritis.

Si unus sit postulator, alius electus, praepositor electus a quo debent, nisi postulationum sit duplo major numerus. Quae tamam si opposuerit indignum postularerit, nec electio valet: sed si scientes, electio tenet. hoc dicit.

Et a si vacante Ecclesia, scisso in duas partes capitulo, alius quidem electus fuerit, alius vero postulator, quz potest, electione confirmanda, an vero postulatio sit admittenda? In qua specie si tam postulator, quam electus sint idonei, responsum est, Si postulantium numerus sit eligentium duplo major, utiq; postulationem esse admittendam: sin id minus, electionem confirmandam. Sed si postulantes indignum nec scii postularerunt, nec postulatio, nec electio rata habenda erit: si scientes & prudentes, erit electio confirmanda.

In confirmatione facienda citandi sunt, quorum interest potest. Et calumniae opponentes, puniuntur. h. d.

Illud b. etiam confirmantem observare oportet, ne, dum nimia in confirmando celeritate utitur, contra doctrinam Apostoli proprium affectum iuri & aequitati praepomat. Itaque, si co electus aliquis, vel contra dictor apparet, ante confirmationem nominati in vocandus est: si aliqui si nemo apparet in foribus Ecclesiae, in qua electio facta est, generaliter edicendum erit, ut si qui sint, qui confirmationi futurae velint opponere, ad contradicendum in assignato peremptorio termino praesentes esse debeant. Quae omnia locum habent, si concorditer electio fuerit celebrata, si non. Sciant tamen ii, qui contra electionem opponendum duxerint, se, si probationibus destituti fuerint, ab omni poenitentia praesidio exclusos, legitimis poenis esse subiectos.

Potesť disponi cum electo schismatico, si nullum ordinem à schismatico suscepit. h. d.

De illo dubitari contingit, an ejus, qui abjurato schismate ad unitatem ecclesiae rediit, confirmanda sit electio? & responsum est, si à schismaticis nullum suscepit ordinem, & ejus electio canonicè celebrata deprehendatur, posse illam dispensative confirmari.

Confirmatus & nondum consecratus, exercet saltem qua sunt iurisdictioni, non qua sunt ordinis. Et nemo dat, quid non habet. h. d.

Clarius confirmatio secuta, inter electum & personam eligentium, hoc est, Ecclesiam, spirituale conjugium & contrahitur. Quae propter confirmatus liberam super illis statuendi nanciscitur facultatem. Hoc autem sic intelligi oportet, eorum quidem quae jurisdictionis sunt, utputa, corrigendi, excommunicandi, iusjurandum exigendi, conferendi, confirmandi, & eius similibus, libera confirmatio permittitur tractatio: Ea vero, quae non jurisdictionis, sed ordinis sunt, s. veluti Clericorum ordinationes, benedictiones virginum, depofitiones, Ecclesiarum & altarium consecrationes, ante propriam consecrationem peragere prohibetur. Neque enim ratio suadere videtur, ut quis in alios id conferre possit, quo eundem indigere dignoscitur. Quod si consecratus sit, non solum quae jurisdictionis, verum etiam quae ordinis sunt, exequi poterit.

DE CONSECRATIONE
TITVLVS X.

Consecratio expediti debet intra tres menses post confirmationem, hoc dicit.

Ebet igitur is qui canonicè electus, confirmatus & examinatus est, novissime consecrari. Quod & quidem ne Ecclesia Fabros quasi destituta solatio, aliquod patiatur incommodum, intra tres menses

a C. scriptum est, ext. de elect. b C. fm. de elect. in 6. c C. qua diligentia. ext. de elect. d C. s. si autem ext. de translat. Episc. e Gl. si. ca. transmissa. ext. de elect. f C. quod si. cui. & praetera. & d. gl. si. ext. de elect. g Can. 2. dist. 71. Aaaa 3

Et post electionem, nisi legitimum subit impedimentum, expediti debet: alioqui si Metropolitanus, aut ii ad quos ea res pertinet, negligentes fuerint, Ecclesiasticis condemnationibus subiciendi erunt.

Consecrationi interesse debent ad minus tres Episcopi, alioqui non valet, hoc dicitur. Ordinationi autem interesse debent, non solum Metropolitanus, verum etiam comprovinciales Episcopi, qui numerum faciunt trium. Nam & beatus Iacobus, qui Iustus appellatus est, à Petro, Ioanne & altero Iacobo, Apostolis ordinatus est: successores suis scilicet formam dantibus: ut non minus quoque tribus Episcopis, ceteris quoque assensum praebeantibus, Episcopus ordinetur. Quod si ab uno vel duobus Episcopis ordinatio expedita fuerit, raliiter ordinatis, ut Episcopi nominentur, à sanctis Patribus interdicitur: ergo si nomen non habent, officium qualiter habebunt? Evocandi sunt igitur à Metropolitanis suffraganei: qui si omnes concurrerint, bene est: si aliqui convenire non possunt, sui presentiam per Epistolam facere debent.

Archiepiscopus impeditus, consecrationem sui suffraganei alteri committere potest, h. d. Quod si Metropolitanus, vel infirmitate, vel alia iusta causa ita praepediatur, ut suorum suffraganeorum aliquem consecrare non valeat, alicui Coepiscoporum vires suas demandare poterit, à quo consecrandum munus consecrationis recipere tenebitur.

Deficientibus Episcopis comprovincialibus, advocandus foret Episcopus vicinae provinciae. Illud quatuor est, si in provincia in qua olim plures Episcopi fuerint, unum tantum remanere contigerit, quid fieri debeat, cum nec solus ordinare possit, & nullos quos convocet, habeat provinciales: De hoc in Sardiceni Concilio b. statum legitur, ut superstes Episcopus convocet Episcopos vicinæ provinciae, & cum eis comprovinciales sibi met Episcopos ordinet.

Quomodo sit explicanda consecratio, h. d. Congregatis e igitur hora Dominicæ lucis tertia Episcopis, & scrutinio cum precibus celebrato, duo supra caput ordinandi, Evangelii codicem tenentes, manus imponant, & uno super eodem benedictionem fundente, ceteri qui adstant, manibus suis caput eius tangant, atque illud unâ cum manibus sacro chrismate deliniant: quo demum peracto, Ecclesiae Romanae, atque ejus Pontificibus fidelitas secundum formam Gregoriani rescripti juranda erit.

DE RECEPTIONE ET AVTHORIT.

TITVLVS XI.

Pallii receptio non est differenda: & volumus aliquid palliando obijcere, debet jurare de calumnia, & intra duos menses objecta probare: alioquin tenetur ad poenam talionis.

Hoc d. amplius Metropolitanum prospicere oportet, ut pallii petitionem & receptionem non differat: cum sibi sine pallio Episcoporum consecrationem minime permittam scire debeat: Est autem pallium Metropolitanorum insigne ornamentum, quod de corpore beati Petri sumitur, Pastoralis officii plenitudinem designans: cuius receptio, ut citius explicetur, novissime constitutum est, ne per cuiusvis criminis objectionem forte palliando faciendam differri possit: nisi obijcentes corporali juramento praestito firmen se nec agere quicquam callide, ac de objectis promptam fidem, hoc est, intra bimestris temporis spatium asserant, ad talionis, vel extraordinariam poenam se Praetidis obligantes arbitrio, si objecta minime probaverint. Quod si

a Can. 1. & seq. dist. 64. & can. 2. dist. 65. b Can. si. dist. 65. c Can. 1. dist. 75. d Can. 1. dist. 100.

contradictores ista facere renuerint, eorum obijctionibus nequaquam obstantibus, ad ipsam traditionem pallii procedendum erit.

Metropolitanus solum in sua provincia, & extra deinde palium, & pallium personam sequitur, & ad omnes locos pertinet. Sed eo nec semper, nec ubique Metropolitanus praesentem (id enim solum Romano Pontifici a quo pallium celebrat solennia, permittitur, etiam in illius provincia, ac certis dumtaxat diocibus, extraprovinciam pallium non transeat, nec alteri committatur: & cum eo quilibet sepeledus erit.

Pleraque dicta de creatione Episcoporum, habent locum in alio Pralatu. Haec de creandis Episcopis dixisse sufficit. Nam illorum vita, ac qualis eorum debeat esse conversatio, plerumque & de ceteris Sacerdotibus intellegendis, hanc expediamus.

DE VITA ET HONESTATE PRAELATORUM.

TITVLVS XII.

Qui praelatus dignitate, debet & honestate praecellere. Ebet igitur Episcopus esse sine curam hominum populam cui praesit, concupiscentiam innocentiam praecellere: quia enim est magister discipuli, si se magistro intelligit esse praesentem, nam Episcopus insinuere & adnoscere oportet: obsequio autem recte monitoris personam inspicere, ad mores suos aliorum errata condemnare. Quod non solum de Episcopo, sed etiam de omnibus qui domum Dei deseruiunt, intelligi oportet: quia vehementer Ecclesiam Dei destruit, meliores laicos esse, quam ceteros quaque in illius membris Ecclesiae vacant & cupit, huiusmodi sacerdotibus habentur illicita.

Episcopus cavere debet ut improborum communi, & invidendo non minus charitatem, quam praesentem curam habeat.

Improbiorum quoque, communi, uti debet. Magnam enim consortia bonos corrumpunt, sicuti turbae secum honesti testimonii Christiani quoslibet impudenter inveniunt: & si quando illi, sine curam hominum inter se diffidere contingerit, ad pacem magis quam ad iudicium compellat: imo illi corrigendi plusquam benevolentia, quam severitas: plus charitas, quam poenitentia: neque dominari magis, quam consolari solentur cupiat, ne quod provisum est ad correptionem, recedat ad diffidium.

Praeterea in corrigendo debet misericordiam imitari. Cum lenitate tamen severitas miscenda est. Misericordiam multum demittit, si severitate commensurata sit defuita: ideoque Rectores inesse debent esse consilens misericordia, & pie severis disciplinam: ut non disciplinam rigore benignitatem manentibus, nec severitas in mansuetudine diffinitionem debentur diluere, quodque severitas castigare necesse est, non lenitate placet animo, sed medentis.

Praeterea non debet tolerare persequi, h. d. Praeterea cavendum est, ne perverse agere commendo toleret. Culpam enim faciens habet, qui quod potest, negligit emendare: & error, cum non emendatur, approbatur.

Episcopus orationis & praedicationis debet insistere, h. d. In primis autem orationi & praedicationi insistere. Praedicationis officium suscipit, qui quis a Sacerdotibus accedit, hinc est, quod d. super Pastores primo in lingua patet, specie Spiritus Sanctus incedit. Populum itaque praedicando doceat, sed illa doceat, quae a Deo ipse edocuit.

a C. ad honorem, dist. 11. ex. b C. de vita, c. Can. 1. dist. 100. d. Can. 1. dist. 100.

non que illi caro, vel humanus sensus fuerit. Eapropter sacris libris iugiter infundere illum oportet: necesse est sufficit praelatis bona conversatio, nisi addatur scientia doctrina.

Episcopus hospitalitas esse debet & liberalis, h. d.
Ea b. nec utramque sibi sufficere credat: nam largam quoque manum habere debet, & necessitatem patientibus subvenire, aliam in inopiam in sum credens. Res suas inter hospitalitatem in hospitio recipiat, & facilius exemplo pauperes potius in hospitio recipiat, & facilius exemplo suo ad hospitalitatem libidinos attrahat.

Praelatus debet firmus esse, prudens & peritus, non solum prima litterarum, verum etiam negotiorum.

Obtusus sit non violentus: e: non sit percussor *, & ad vindictam facilis: imo in omnigenere rerum agendarum prudentiam secum habeat: si enim mancum aut debilem sancta contigere nequaquam lex divina permittit, quanto magis domo caelestis dispensatores esse non consentit (id quod est deterius) mente debilitatos.

Episcopus non debet secularibus negotiis se implicare, h. d.

Sicut autem Episcopum nullo errore convenit involvitur, ita nulla debet cupiditate corripitur: & propterea lucra cupiditas esse prohibetur, & alicui etiam honesto negotio d. ut sibi videtur & necessaria quarat, operam dante. Nam & Dominus negotiatores de templo verberatos expulit: & a postulo referte, nemo militans Deo, implicat se negotiis secularibus.

Prudentia fluiditas esse debet Episcopus, h. d.

Prudens e: quoc; debet esse, & moribus & verbis pudorem praeferre. Eapropter Magantino Concilio statutum legitur, ut nullus sacerdos fornicas, de quibus suspicio potest esse, retineat: sed neq; matrem, aut amicum, aut fororem retineat: quia & in illis, insigillatim diabolo, scelus perpetratum reperitur, aut in pedissequis carum. Itaq; domesticarum quoque personarum immoderatam familiaritatem vitabit.

Qualis quis sit interior, debet per exteriora demonstrare, h. d.

Omne b. item Episcopum exteriusque Ecclesiasticis officiis mancipatos, per decentiam habitus extrinseci, morum intrinsecam honestatem indicare, & ideo, si praeterquam ex causa urgenti, indumentis, praeter ordinis officii decorem, praesertim publicè, luxuriantur, illorum in pudentia variis modis, non minus recitioribus, quam antiquis Pontificum decretis coarctetur. In summa cum pro populo Episcopi suffragatores ad Deum parent, nec esse est ut omni genere virtutum ejus gratiam habere nuntiant: quia cum is, qui displicet, ad intercedendum mittitur, irati animus ad deteriora provocatur.

DE OFFICIO ARCHIDIACONI
TITVLVS XIII.

Archidiaconus est à hoc constitutus vicarius, & quasi oculus Episcopi, & inter ceteros cognoscere, visitare, & corrigenda emendare, & vicia ad Episcopum deferre, de cuius licentia potest etiam excommunicare, hoc dicit.

Quoniam verò gravis & lata est Pastoralis officii cura, rectè constitutum est, ut aliqui in Ecclesia sint, qui una cum Episcopo onus ferant, & sui Praelati valeant sublevare sollicitudinem. Talis est Archidiaconus i, qui major post Episcopum, & ejus vicarius reperitur. Cuius vigilantia & solertia usque adeo

a Dist. 36. & seq. b Dist. 42. c Dist. 44. in sum. & per totum. * dist. 45. d Can. 2. 21. q. 3. & per totum. e In sum. dist. 45. f Ca. ext. de cohabit. cle. & mul. g Dist. 34. in sum. & per totum. h Dist. 40. & cle. 2. eod. tit. de vit. & honest. prael. i Cap. 1. & c. ad hoc nos. extr. eod. tit. & per totum. can. 1. res. Archidiaconus, dist. 25.

in domo Dei excubare debet, ut oculus Episcopi non immerito meruerit appellari. Ea propter debet is audire iurgia singulorum, & quae corrigenda & emendanda viderit, corrigere & emendare. Quod si qua fuerint iracundia, quae per eum commode non possint terminari, ad Episcopum suum deferret. Displicet quoque ut Primicerius, Sacrista, & Custos in iuncti sibi muneris sollicitudinem diligenter exequantur. Sed & tertio quoque anno, si Episcopus non poterit, universam Parochiam circumire debet, & cuncta, quae ordinatione vel emendatione indigere viderit, secundum Canonicas sanctiones corriget: & si Episcopi auctoritas accesserit, excommunicationis etiam sententiam feret.

DE OFFICIO ARCHIPRESBYTERI.
TITVLVS XIV.

Archipresbyter est vicarius Episcopi, circa divina: & Archipresbyterorum duo sunt species, h. d.

Non ab similes Archidiaconis Archipresbyteri habentur: nam & ii Praelati sui circa spiritualia curam sublevant a. Horum autem duplex est species: alii enim urbani sunt, alii autem exteri. Urbani sunt, qui praesulis sui absentis circa divina in urbe vicem sustinent, aut praesentis curam minuunt: ut officium inchoando, celebrando, & benedicendo, & cunctis providendo, quae sacerdotum ministerio perfici debent.

Qua sit potestas foraneorum Archipresbyterorum, h. d.

Exteri sunt b, qui circa singulas plebes constituti, non solum vulgi sollicitudinem gerunt, verum etiam Praebiterorum, qui per minores titulos habitant, vitam iugiter circumspiciunt custodire debent: qui licet suis praesentibus, ut Episcopus Matrici praesit Ecclesiae: nihil tamen contra sui praesulis ordinare decretis audent debent.

Obstantes aliquorum praepositorum debent etiam habere eum praepositorum ordinem, h. d.

Admonendi c sunt autem ii, qui praepositorum alicuius administrationem canonicè voluit obtinere, ut non solum nomen, verum etiam ordinem habere studeant. Unde d nisi qui Archidiaconatum tenent, Diaconi: aut qui Archipresbyteratum, Presbyteri infra annum fiant, amittent honorem, etiam si iusta causa prohibente Praebiteri aut Diaconi esse non poterint.

DE OFFICIO VICARII.
TITVLVS XV.

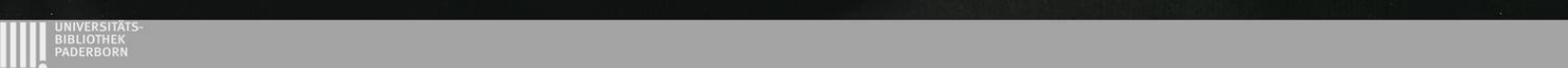
Vicarius Episcopi non potest inquirere, punire, praevaricare beneficium, vel eadem conferre, nisi hoc speciatim sibi committatur, h. d.

Per Vicarium quoque, cum Episcopus per se ipsum deservire & residere rationabili causa prohibetur: aut praesens, omnibus commode par esse non potest, Episcopalis representatur auctoritas. In quo tamen illud advertendum est, quod licet per generalem officii commissionem Vicario factam e, causarum cognitio transferatur: potestas tamen inquirendi, corrigendi, aut puniendi alicuiusmodi excessus, seu aliquos a suis beneficiis vel administrationibus amovendi, vel beneficia conferendi (nisi specialiter concessa sit) non transferatur.

Libentis curam assumantur in diversis Ecclesiis, vel laicis, non potest consilium vicarius.

Debet autem Episcopus circumspicius esse, ne laicum vicarium sibi constituat. Indecorum f est enim, laicum hominem viros Ecclesiasticos iudicare: nec in uno eodemq; officio debet dispar esse professio. Quod etiam lege divina prohibetur, dicente Moysè, Non arabis in bove & asina. Inde & Honoriana constitutione cavetur g. Ut Epi-

a Can. 1. res. Archipr. dist. 25. b C. fin. c. 111. c Cle. 2. de atat. & qual. d Can. 1. dist. 66. e C. 2. & cap. seq. co. tit. in 8. f Can. in nona ad l. 10. 16. q. 7. g C. si. ext. co. tit.

Episcopus eum qui perpetuam Vicariam obtinet, per substitutionem proventuum, vel ipsius Vicariae ablationem compellat, ut se in presbyterum promovet faciat.

Vicaria appellatur ad Archiepiscopum, ab Archidiacono ad Episcopum, h. d.

Inter Vicarium autem & Archidiaconum illud interest, quod a Vicario, non ad Episcopum, sed ad Archiepiscopum a: ab Archidiacono vero, nisi aliud Ecclesiasticum inducat consuetudo, ad ipsum, cui immediate subiacet, Episcopum erit appellandum.

DE COADIUTORE. TITVLVS XVI.

Ex causa datur Episcopo coadjutor, cuius datus ad sedem Apostolicam spectat, h. d.

A Ccedit h. etiam interdum, ut pastor senio aut corporis valetudine impeditus, aut sanx mentis consilio destitutus, super suum gregem excubiandare non possit: ea propter vir providus & honestus, illi in coadjutorem adiungendus est: per quem tam Episcopo, quam populo utiliter consulatur. Cuius datus, cum de eaus maioribus esse constet, ad sedem Apostolicam, nulla obstante consuetudine, referenda est. Quod tamen sic intelligi oportet, si non in remotis partibus explicanda sit: ceterum, si procul ab Apostolica sede Episcopus impeditus deget, tunc secundum Bonifacianam constitutionis tenorem providendum erit.

Etiam inferioribus ab Episcopi dandus est coadjutor, & iuris facultatis Ecclesie erit subvenendum, h. d.

N Ec e' totum Episcopi dandus erit coadjutor, sed etiam, si res exigat, inferioribus: unde, si vel Ecclesie Rectorem, vel Archidiaconum ita morbo aliquo contingerit impediti, ut Ecclesiasticis ministeriis, vel nullo pacto, vel non nisi cum scandalo interesse possint, eis quoque coadjutor adhibendus erit: & ita res temperanda, ut utriusque facultates, eccl. vitz necessaria ministrantur.

DE COREPISCOPORVM VSV SUBLATO. TITVLVS XVII.

Corepiscoporum usus sublatus est, h. d.

E Rant olim & Corepiscopi, quibus, circa plurima cum Episcopis ministeriorum communis erat dispensatio: quorum tamen institutio tam in Romana sede, quam in aliis totius orbis Ecclesiis, tanquam improba & supervacanea, est penitus interdicta.

Matrimonium spirituale dissolvitur transiitione, renuntiatione & depositione, h. d.

V idimus hucusque de spirituali fcedere conjugio, quod inter Episcopum & Ecclesiam contrahitur, quod electione vel postulatione initiari, firmatione ratificari, consecratione intelligitur consummari: item de moribus, & Vicariis, & adiutoribus Episcoporum: tractemus nunc, quibus modis Episcopus ab Ecclesia removetur: & sic quomodo tale conjugium prater mortem dissolvitur. Contingit autem id tribus modis: Translatione, Renuntiatione, & depositione, seu degradatione: de quibus singulis videamus, ac primum de translatione.

DE TRANSLATIONE. TITVLVS XVIII.

Translatio indulta est ex utilitate, & ex necessitate: & necessitate cessante, translatio irritatur, h. d.

a. Romana. de app. in 6. b. C. de cl. agro. vel debil. in 6. c. Per totum tit. extr. de cle. agro. d. Cap. 1. s. presentis quoque, de cler. agro. in 6. e. Can. Corepiscopo. & seq. di. 60.

T ranslationes, quae & mutationes, & interdicti possunt, instituta sunt utilitati & necessitati gratia. Vtilitatis, cum Episcopus ab ea terra, cui praepositus est, in aliam transferretur, in qua magis recte posse verum similitudinem exhiberet. Necessitatis, ut scilicet ab eorum locis se transferret, necessitate h. vero nonnumquam Episcoporum translationes fieri solem, hostium urgente metu, vel casu si civitatem, de qua essent Episcopus ab hostibus liberari e, & ad priorem statum contingere non potest, eam expulsus reverteretur.

Episcopi transferre, ad suam Romanam Ecclesiam non hoc dicit.

S cendum est autem Episcoporum translationem, & etiam inferiorum, ad solam Apostolicam sedem situm certissima ratione pertinere, & magis in matrimonii quicquam prater consuetudinem rationem debere, aut posse. Quod obtinet non solum in Episcopo est consecratus, verum etiam si canonice fuerit electus, & confirmatus: cum, ut supra diximus, electionem, & confirmationem, inter personarum Episcopum & electi, conjugium sit spirituale contractum.

Qui propria auctoritate se ad aliam Ecclesiam transferre, h. d.

E tiam impulla Ecclesia sine voluntate, delecti vel maiorem se se plicem proposita subditio, mandata, & a cathedra repelli debent aliter, & deinde propter necessitatem praesentem, quos per superbiae spiritum, vel illis, quos ob avaritiam vel ambitionem concupiscunt. Sicut enim vir f. non debet adulterare uxorem suam, ita nec Episcopus temere Ecclesiam, ad quam electus fuit, relinquere, & alteri se se conjugium cum populo fuerit attrahat.

Quod constitutum est in Ecclesia Episcopalis, non est ad Ecclesiam inferiorem, h. d.

N on ab similitudinis ratio obtinet in praesentibus, & ceteris infra Episcopalem dignitatem constitutis. Nam si vel quilibet causis, propter quos ambrosius, cum altero suum beneficium permutare voluerit, utrumque proprii beneficii parturam fateri, beneficiarum enim & praebendarum permutationes generaliter fieri prohibentur: praesertim passionis gratia, quae spiritualia, vel spiritualibus annexa, semper libere communi continet: licet possit Episcopus de uno loco ad alium aliquos transferre, ut qui aut loco magis magis utiles, alibi valeant utilius exercere.

Si permutatio beneficiorum completa est, etiam si per se per erant, fiat quod minus implatur, respiciat per de suam auctoritate, h. d.

S ubventum h. tamen est ei, qui de permutacione in alio habito tractatu, praebendam suam commutaverit, ab alio qui cum permutacionis tractatum habet, qui postea suam resignare recusat, & deceptus, non deceptus, & non deceptus, sed deceptus, tributa tamen est simplicitas venia, condonaturque, ut ad resignatum beneficium reverti possit.

Callato de beneficiis causa permutacionis, non datur, nisi si qua permutacionibus, non tenet, h. d.

E t generaliter, ne concessione laici auctoritas, per totum circa spiritualia, illustratur, si qua beneficiarum

a. Can. mutationes. 7. q. 1. b. Can. si quis fuerit. & seq. di. 60. c. Can. pastoralis officii. dist. 7. q. 1. d. Can. si quis fuerit. de translat. Episc. e. Can. quando h. extr. in. tit. f. Can. si quis fuerit. q. 1. g. Can. si quis fuerit. in. di. 7. q. 1. h. Cap. cum alio non gesserit. extr. de rerum permutat. i. Cap. quod si quis fuerit. permutat. k. Cap. cum inter se fuerit. extr. de rerum permutat.

19
dendum Pontifici aut alii cuiuslibet dignitati vel benefi-
cio, sponte ac libere constitutus fuerit, si postmodum in-
gnorans reuocatus fuerit, tenebit cessio per eum facta, an-
tequam ad ipsius procuratoris, vel illius in cuius manib'
cessio fuerat facienda, notitiam reuocatio huiusmodi fu-
cessio deducat: nisi forte per ipsos, aut alios dolo malo fa-
ctum fuerit, quod minus ad eos, vel eorum alterum, ante
cessionem reuocatio perueniret.

Quis imperavit cedendi licentiam, compellitur renuincere, h. d.
Aliud juris est, si qui cedendi licentia cum instantia
postulata, atq; ea obtenta, leuitate forte cedere praer-
mittant: eos enim ad cedendum compellendos esse,
generali Concilio e statuitur.

DE DEPOSITIONE, SEV DEGRA-
DATIONE.
TITVLVS XX.

Spirituale conjugium dissoluitur per degradationem, h. d.
Per degradationem quoq; conjugium Ecclesie & E-
piscopi dissoluitur. Nihil enim est aliud degrada-
re, quam de gradu deicere: quod institutum est ad
similitudinem & ex auctoritatis eius qui militie dese-
ruit armate: cui tam militaris ordo, quam etiam insignia
ob delictum detrahuntur.

Duplex est degradatio, verbalis & actualis, h. d.
Verbalis est degradatio duplex, verbalis scilicet & a-
ctualis. Verbalis degradatio est, cum ab eo, qui aucto-
ritatem habet, assistente certo Episcoporum numero, de-
positionis fertur sententia. Actualis vero, siue solennis
est, cum non solum fertur sententia, verum etiam ab eo
qui degradandus est, vestes & singula insignia sui ordinis
gradatim auferuntur. Cuius ordo ac series latissime Boni-
faciana constitutione e demonstratur.

Proprius solum Episcopus potest deponere constitutus in minori-
bus ordinibus: sicut in maioribus, h. d.

Quod e autem dictum est, Episcoporum numero assi-
stente, sic intelligi oportet, si de Episcopo, aut illo
degradando agatur, qui sit in maioribus ordinibus con-
stitutus. Ceterum si de is agatur qui minoribus tan-
tum insigniti sint, proprii Episcopi sententia, absq; ullo-
rum Episcoporum s interventu, satis erit.

In degradatione sacerdotum ob causam heresi, potest procedere
solum Episcopus delinquentium, cum suis minoribus praelatis, h. d.

Quinimo interdum etiam si Presbyter, vel in sacris
constitutus degradandus fuerit, plurium Episco-
porum interventus necessarius non erit: nam tales, si pro
heresi & seculari curie tradendi, vel perpetuo immutan-
di sint, quia Episcoporum numerus facile conuenire non
potest, solus Episcopus, conuocatis Abbasibus & aliis prae-
latis, vniuersi suae diocesis pietate ac bonis artibus instru-
ctis, degradare poterit.

Degradatus traditur extra seculari, & pro eo debet Ecclesia an-
tecedere, & degradatus se miseri fieri, excommunicatur, h. d.

Leticus igitur ob grave flagitium degradatus, cum
ab Ecclesiastico foro fuerit projectus, seculari curie
gradatim puniendus. Vnde celebranda e erit talis de-
gradatio seculari praesente potestare, & cum perfecta
fuerit, pronuntiandum, ut secularis iudex degradatum,
tanquam clericali privilegio exutum, in forum suum re-
cipiat puniendum: pro quo tamen Ecclesia debet inter-
cedere, ut citra mortis periculum in eum sententiam
moderetur: & si impetrauerit, & degradatus poenae su-

a C. quidam sedendi, extr. ord. sit. b C. 2. §. actuali, de pa-
nis, in 6. c. ca. 2. §. verbalis, de parri, in 6. d. d. cap. 2.
e Canon. si quis inuidiosus, 15. quest. 7. f Canon. si autem, in fin.
d. 15. q. 2. g Canon. 1. de heret. in 6. h Canon. non vultis, extr.
de verbis significatis.

DE SACERDOTIBVS IN INFERIORI
GRADU CONSTITUTIS.
TITVLVS XXI.

Sacerdotes inferiori gradu, seu Presbyteri, cuius dignitas
obiter tractatum esse, h. d.

Nunc descendamus ad sacerdotum inferiori
gradu constitutos: subsequenter postea de illis
dicetur, qui licet sacerdotum non sint, tamen
tam constituti reperiuntur: ac detrim de his quae
humiliora in domo Dei necessarium manifestantur
habent, qui in minoribus ordinibus dicuntur consti-
tuti, de quibus omnibus, si quid superius locuti sumus, ab-
ter potius quam ex professo locuti sumus. Inferiores sa-
cerdotes sunt Presbyteri.

Sacerdotum in duas classes diuisi, summo nempe in sa-
crodotio veteri, quam noua, h. d.

ET a non inelegerant sacerdotum in duo rami-
bus esse videtur: Haec enim dicuntur, una
veteri testamento a Deo per Moysen summo sacrodoti,
qui ex preceptis Domini Aaron in summo sacrodotio,
filios vero eius inuinxit in minores sacerdotum, quos
etiam in nouo ab ipso Christo, qui duodecim Apostolos,
tanquam maiores sacerdotum, sepe rogauit conuocare,
minores instituit: Petrum vero quia summo sacrodotio
dorem elegit, dum ei pra omnibus & pro omnibus
ves regni caelorum tribuit.

Presbyteri & Episcopi idem nomen habent, sed in nouo
testamento, h. d.

Presbyterium e autem & Episcopum, qui eorum
polim existit esse affirmant, & alios autem ad degra-
tationem constituti essent, in remedio huiusmodi Pres-
byteri constituti essent, ut per illos unus eligeretur, qui curam illius
praeposendus: electum autem Episcopum, cuius nomen
ad hoc crevit honor, ut illis tanquam filii carissimi ad-
dore, nec iam pro sacerdotibus habentur, qui sub illius
Episcopi disciplina & providentia gubernantur.

Presbyter appellatur potius a potestate, quam a nomine, h. d.

Presbyteri d vero nomen, quinquagesimo, quinquagesimo
sumptum, magis tamen sapientiam indicat, quam
tem, quam corporis canitatem.

Quasi Presbyterorum potestas e auctoritas, h. d.

Episcopi e igitur ac Presbyteri non potest esse
emilis circa sacra ministerium, quod in Presbytero
enim, quae genere potest Episcopo, quod in Presbytero
vero nullo pacto potest attingere. Proprius Presbytero
suo iure, quodam illius permisso, nec recipere, quod in
ter, Domini corporis s ac sanguinis consecrationem,
etiam Episcopo praesente celebrari, sed de sacra
sanctificato oleo inungit, benedicti, & de sacra
peccatis penitentes, vel in extremis agonem subiens,
am reconciliationis admittendi potestatem habet. In
piscopo permittente e, aut alius cogente necessitate

a Dist. 21. in summo & per totum, b Canon. 8. de verbis sig-
nificatis, c Canon. non vultis, dist. 21. q. 2. d Canon. qui quis, 8.
d Canon. quisquis, 8. Presbyteri, dist. 21. q. 2. e Canon. qui quis,
vii, dist. 21. q. 2. f Canon. qui quis, 8. Presbyteri, dist. 21. q. 2.
ter. 25. dist. 21. q. 2. g Canon. qui quis, 8. Presbyteri, dist. 21. q. 2.
simil. 4. h Canon. 1. de heret. in 6. i Canon. non vultis, extr.
de verbis significatis, dist. 4.

et baptizatos sacro linere chrismate, & virgines Deo dicare, Presbyteris conceditur. Ecclesias vero erigere, consecrare, reconciliare, sacrum chrisma conficere, Clericos ordinare, excommunicare, penitentes publice reconciliare, solis Episcopis reservatur.

DE IIS, QUI IN SACRIS SVNT CONSTITUTI. TITVLVS XXII.

In sacris constituti sunt Diaconi, & Subdiaconi: & Diaconi debent Episcopum custodire, sacerdotibus celebrantibus assistere, novum testamentum predicare: Eucharistiam vero praesente Episcopo vel Presbytero, populo erigere non possunt. h. d.

Sicut autem Episcopi Presbyteri, ita etiam & utriusque debent obedientiam Diaconi: ad quos Episcopus praedictam canem ab infidelibus custodire pertinet, ne aut ipse quoque modo laedatur, aut divina verba per detractiones polluantur. Sacerdotibus quoque celebrantibus in omnibus assistent, Evangelium ad populum praedicant. Sed nec baptizare a praesente Episcopo, aut Presbytero, nec Dominici corporis Eucharistiam populo erigere audent debent, nisi praedictis omnibus longius fortasse constitutis, necessitas ad id extrema eos compellat.

Trinitas Ecclesia non habuit Subdiaconos, & apud antiquos Subdiaconatus non reponebatur inter sacros ordines: sed postea & in iure inter sacros corpus esse haberi: & Subdiaconus potest eligi in Episcopum. h. d.

Diaconos & licet & Ecclesia primitiva legatur habuisse, talis tamen ordo apud antiquos inter sacros non numerabatur: paulatim tamen post aliquot temporum curricula ceptus est & Subdiaconatus inter sacros ordines reponi, eiusque ad similitudinem tam Presbyterorum, quam Diaconorum contentia f. fuit imperata, Cuiusmodi multae, an in Episcopum Subdiaconus eligi videret, hesitaret, novissime & post Urbanum Innocentium processit constitutio, quae, ut is quoque in Episcopum libere eligi valeat, declaravit ac statuit.

Ordo quoque vestitus officium Subdiaconi. h. d.

Diaconum h. igitur Subdiaconus subsequitur: ad quem calicem & patinam ad altare deferre pertinet, & levitis tradere, eiusque ministrare. Vrecolum quoque, & aquam manile, & manutergium tenere, Episcopo, Presbyteris, & Levitis pro lavandis ante altare manibus aquam praebere.

Subdiaconus potest qui ordinari in decimo octavo aetatis, Diaconus in vigesimo, Presbyter in vigesimo quinto. h. d.

Sicut autem Subdiacono minus creditur, quam Diacono: & Diacono minus, quam Presbytero committitur: ita ad Diaconatum minor aetas, quam ad Diaconatum, & ad Diaconatum minor, quam ad Presbyteratum suffragatur. Poterit igitur hodie & quis, nisi aliud Canonum obstat impedimentum, decimo octavo natuansano ad primum sacrum ordinem, vigesimo ad secundum, ad Presbyteratum vigesimo quinto promoveri. Proprie sacerdotes appellantur qui Eucharistiam conficiunt, improprie etiam Diaconus & Subdiaconus.

Dignus autem Diaconum & Subdiaconum non esse sacerdotes, proprietatem sermonis attendentes. Proprie & enim sacerdos is est appellandus, cui sacrificium corporis & sanguinis Domini in altari confice-

re permittitur. Ceterum & ipsi interdum sacerdotes appellantur, sed per abusum. Vidimus haec de deis, qui in maioribus sunt ordinibus constituti: nunc videamus de his, qui in Ecclesia Dei minoribus sunt ordinibus insigniti.

DE IIS, QUI SVNT IN MINORIBVS ORDINIBVS CONSTITUTI. TITVLVS XXIII.

Minores ordines sunt Acolythatus, exorcistatus, lectoratus, & officiaratus. hoc dicit.

Vnt igitur in Ecclesia alii minores ordines, qui sine sacramentali unctione, sola Episcopi benedictione, cum quadam vaforum vel indumentorum distributione, praestantur: ut sunt, Acolythus, Exorcista, Lector, Officiarius. Acolythus a est is, ad quem praeparatio luminum, & qui cericum (a quo nomen quoque duci) deferre debet, quique suggesta pro Eucharistia subdiaconis praeparat. Exorcista h. is est, qui exorcismos memoriter retinere debet, manusque super emergentes & catechumenos in exorcizando imponere. Lector a autem is appellatur, qui lectiones debet pronuntiare, & ea, quae Prophetae vaticinati sunt, populo praedicare. Officiarius a pertinet claves Ecclesiae, ut claudat & aperiat templum Dei, & omnia quae sunt intrae & extrae, custodiat, fideles recipiat, excommunicatos & infideles provido iudicio repellat.

Psalmistatus est minor ordo, & potest conferri a solo presbytero. hoc dicit.

Est & psalmista, id est, Cantor, qui absque scientia Episcopi & presbytero solum jubente, officium suscipit cantandi: qui & ipse, licet apud antiquos dubitatum fuerit, inter minores ordines ceptus est annumerari f.

Constitutus in maioribus ordinibus nullo pacto matrimonium contrahere possunt, sed constitutus in minoribus possunt: sed si contrahant, privantur beneficiis & dignitatibus Ecclesiasticis. h. d.

Horum autem & sacrorum valde dilata est conditio: siquidem illis ita est continentia imperata g. ut nunquam ad matrimonium aspirare valeant: his autem, si ad superiores ordines proveli noluerint, matrimonium contrahere minime interdicitur: sed eo casu non solum ad sacros ordines, & Ecclesiasticas dignitates, & ad ministraciones admittendi non sunt: sed etiam h. beneficiis, quae quocumque forte haberint, privandi erunt: nana nec ea sine pravo exemplo possunt & gravi scandalo retinere: & tales bona Ecclesiastica dilapidare solent. Hucusque singulariter tam de maioribus ordinibus quam de minoribus breviter tractatum fuit: exponamus nunc aliqua, quae tam majorum ordinum, quam minorum, sunt communia.

COMMVNIA TAM MAIORVM, QVAM MINORVM ORDINVM. TITVLVS XXIV.

Minores debent Majoribus exhibere reverentiam, majores vero minoribus amorem & charitatem. h. d.

In primis admonendi sunt ii, qui minori sub ordine constituti sunt & officio, ut iis, qui auro ordine excellunt, aut officio, reverentia & obedientiam exhibeant, nec per temeritate alter alterius partes sibi vindicent. Majores quoque meminerint, se majores esse, non dominos: & ob id inferioribus non tanquam subditis dominantur, sed

a. Can. 1. §. ad acol. dist. 25. b. d. can. 1. §. ad exorcistam. c. d. can. 1. §. ad lectorem. d. d. can. 1. §. ad officiarium. e. can. Psalmista. dist. 23. f. gl. in vers. Psalmista. can. 21. dist. 2. & can. 1. vers. ad Psalmist. 23. dist. 21. g. dist. 20. & 22. per notum. h. Ca. 1. c. quod ad. & ca. diversis. ext. de cler. conjug. i. C. cum decorem. ext. de cleric. conjug. k. Can. a subdiacono. dist. 21. gl. 2. c. ad auri. ext. de temp. ordin.

a. d. can. quatuor. dist. 63. & can. 1. vers. ad Episcopum. 23. dist. 21. b. Can. Diaconi septem. §. ut igitur. dist. 93. & can. seq. c. can. 1. vers. ad Diaconum. dist. 21. d. Can. constat baptisma. de consecrat. dist. 4. e. c. a multu. extra. de state & qualiz. f. can. 1. vers. ad Subdiacon. dist. 21. g. d. c. a multu. extra. de state & qualiz. h. Can. 1. vers. ad Subdiacon. dist. 21. i. Clem. sin. de state & qualiz. k. Can. 1. vers. sacra. dist. 21.

quasi clericos honorent, & diligant: & tales sint, qui non solum praesent, verum etiam profint.

Ordinatores debent instruire ordinandos in divinis. h. d.

Item sub gravi ultionis comminatione ex ordinatione generalis Concilii debent Episcopi promovendos in sacerdotas per seiplos, vel alios idoneos viros super divinis officiis, Ecclesiasticisque sacramentis diligenter instruere, & informare. Sanctius a enim inquit est paucos bonos, quam multos malos habere ministros: quia, si ceteris excum ducat, ambo in foveam dilabentur.

Ordinationem praecedere debet diligens scrutinium. h. d.

Praecedet autem ordinationem diligens scrutinium, nec nisi qui, tam verbo fidei, quam recte conversationis exemplo, Episcoporum vel populari testimonio probantur, ad ordines admittendi erunt. Ordinatus d itaque accipiat secum divinis legis peritos sacerdotes, & in Ecclesiasticis functionibus exercitatos, qui ordinandorum genus, patriam, aetatem, locum ubi ordinati sunt, si literas callent, si instructi in lege Dei, & ante omnia diligenter investigent, si fidem Catholicam diligenter teneant.

Examen debet praecedere collationem beneficiorum. h. d.

Quod e & in beneficiorum collationibus observandum erit: qui enim beneficiis Ecclesiasticis praeficiendifuerint, a suo prius Archidiacono examinari debent, & per ipsum postmodum Episcopo praesentari.

Tam simoniaco ordinatus, quam ordinans, sunt puniendi. h. d.

Ipsi vero quibus talis cura committitur, cavere debent, ne ad cuiusquam gratiam, aut cuiuscumque muneris cupiditate illecti, a vero deviant, ut indignum, & minus idoneum, aut non examinatum ad sacros gradus suscipiendos Episcopo praesentent. Quod si aliter fecerint, & qui indigni accesserint, ab altari removebuntur, & qui domum sancti Spiritus vendere conati sunt, eorum Deo jam condemnati, Ecclesiastica dignitate carebunt.

Qua tempora in ordinationibus servari debent. h. d.

Igitur e per tres continuos dies diligenter examinentur, & demum sabbatho, qui probati sunt, Episcopo praesententur: Qui tamen secundum diversitatem ordinum, temporis quoque servabit diversitatem: non enim h omnes ordines quibullibet temporibus conferri possunt: nam Dominicus & aliis festivis diebus unum, aut duos ad minores licebit promovere, sed ad Subdia conatum, nisi in quatuor temporibus, & una & altera statuta die, nulli Episcoporum, praeterquam Romano Pontifici, licet alios ordinare, nec alicuius loci contraria est admittenda consuetudo. Quod si forte seorsum factum fuerit, ordinans quidem potestate privandus est ordinandi; & ordinatus cum charactere h minime dubitetur recepisse, praesententia tantum pravia in susceptis ordinibus ministris sustinendus erit.

Nec uno nec duobus diebus continuato jejuniis duo sacri ordines conferri possunt. h. d.

Sed i nec uno die, nec duobus continuato jejuniis ad duos quis potest sacros ordines promoveri, arbitrari, & ordinantia suspensionis imminente poena.

Minores ordines omnes simul conferri possunt. h. d.

Diversum m statuitur de minoribus, qui omnes vel unica die conferri possunt.

Quo promotus per saltum, potest, praetermissis ordinibus repetitis, dispensari, hoc dicit.

a. Can. tales. dist. 27. b. Extr. de serm. in ord. sacren. c. Canon. a. & canon. Episcopi. dist. 25. d. Canon. quando Episcopus. d. dist. 24. e. Canon. ad hac nos. vers. & hoc idem. an de offi. Archid. f. Can. quando Episcopus. h. ipsi autem. dist. 24. g. d. canon. quando Episcopus. h. igitur. h. Ca. 1. 2. & extr. de temp. ordin. i. C. dilectus filius. extr. de temp. ord. h. Ca. pen. eod. titul. l. Ca. literas. extr. de temp. ord. m. De ord. ext. de temp. ord.

Per a saltum vero si promotus fuerit, qui promotus ter ordine praetermissis repetito, ex mltitudine ministrare permittendus erit.

Promotus ad sacros ordines, si prius contra prohibitionem non potest fieri sacerdos, nisi prius fuerit monachus, quia hoc est non contra prohibitionem, quia tunc potest Episcopus ministris dispensare, & qui non ordinatus si prius clericus, non potest ordinari. h. d.

Quod si h futive ad sacros ordines qui promotus, suscipiendum erit, an prius sub auctoritate accesserit interminatio: tunc enim nulla ratione ad sacerdotalem potest ordinem promoveri, nisi regulariter suscepto laudabilem aliquid duxerit vitam, quod si secum misericorditer dispensari poterit: si quoque la praedecede inhibitione, condigna satisfactio praesita, pro suo arbitrio cum illo poterit Episcopus praesentare. Quod si, qui nullum adhuc poenitentia acceptum e, divinum aliquod officium executione, ab Ecclesia est abjiciendus, & nunquam ordinandus.

Qui nondum baptizatus ordinatus est, debet baptizari, & reus ordinari. h. d.

De d eo qui non baptizatus ordinatus est, dubitatum est: de quo post multam tractatam discussionem obtrantur & constitutum fuit, ut baptizatus iterum ordinetur: & merito: cum enim baptizatus tantum sacramentorum janus sit & fundamentum, baptizandus non potuit, ubi fundamentum desit.

Sacros ordines sacris Episcopis conferri, necesse non est, aliis: & Episcopus qui locus, non dignatus communicare, nec alios conferre potest: sacri, si status dignitas, quae non sunt, non conferri. h. d.

Illud postremo omnitemendum non est, quod inter sacros & sacros ordines illa est differentia, quae ab Episcopis, minores vero etiam ab aliis quoque conferuntur. Vnde de eo quidem est, si quis dicitur renunciasset, an & quales ordines conferri possit: in qua specie obtinuit distinctio, ut si quis dicitur renunciasset, eos quos ante renunciamur potest rogatus conferre possit. Quod si non dicitur renunciasset, eam dignitatem renunciasset, minores tantum quos ab recipere, & in illis deservire, & ad maiores, & quosque idoneus, poterit promoveri. Sane si ad majores ordines scilicet quis receperit, quae non sunt, officii non habebit executionem: ubi autem non legitur (nisi crassa & supina fuerit ignorantia), auctoritate legitime dispensare poterit.

QUI PROMOVERI NON POSSUNT

TITULUS XXV

Quot quatuor causas sine refectione, qui prohibentur ordinari. h. d.

Onomnia vero praecavere debet, quod vitari, vel vituperari potest: internum est, quoddam esse qui non sicut ad Ecclesiam, sed ad mundum admittendi, quod fieri contingit quatuor: ex causa, aut enim quis promovetur impediri ratione, quae non est ratione delicti jam patrati, aut suspensione, sicut legimus, aut ob corporis lationem.

Servus & libertus non possunt ordinari, & servus vel libertus ante dominum sit ex hoc libro & regum. h. d.

Ratione subjectionis e promovetur impediri, si fuerint, nullo debet ordine Episcopus impingere: si enim esse debet, qui divinis aggregandus est ministris, quod propter non solum servus, sed nec qui servus obsequii

a. Ca. dist. 2. & c. uni. de cleric. per salt. prom. b. Cap. i. de seq. extr. de eo qui sur. ord. susp. c. Cap. i. de seq. extr. de cler. non ord. ministran. d. Can. i. extr. de Praesent. non ord. e. Gloss. d. d. s. i. Ca. cum. de ord. ab Episc. g. Can. de seq. extr. de servis non ord.

manumissi sunt, cum adhuc servitutem quandam servire videntur, sunt ad clericatum ordinem promovendi: quod si contra factum fuerit, tam ordinatus, quam ejus qui sacro precinctus est, cingulo, Canonice poenis coercenda est.

Manumissus ab Ecclesia, ut eidem serviat in divinis, non potest si transferat ad aliam Ecclesiam: secus si simpliciter fuerit manumissus. h. d.

Quod si quis Ecclesie servili conditione obnoxius, ab eodem manumittatur, ut insignitus ordine clericalem ea perpetuo serviat in divinis, liber factus & ordinatus, ad aliam se transferre non poterit: sed si abfolvatur manumissus fuerit, ad aliam transferendi non erit licentia neganda.

Monachi non ordinantur, nisi de licentia Abbatis.

Monachi quoque, nisi de sui fuerint Abbatis voluntate prepositi, ad ecclesiastica non sunt officia promovendi.

Licentia concessa ad superiorem religiofo, ut possit consentire provisione de se facta, non valet. h. d.

Clericus si adhuc agit cum religiosis, non solum circa ordines, sed etiam circa electionem, vel provisionem quamlibet: si cui enim ad superiore suo licentia concedatur, ut electioni, vel provisioni, si quam de ipso fieri contigerit, suum accommodare possit consensum, qui ambitionis vitio viam parat talis licentia, nullius finem exitur.

Non potest quis ab extraneo Episcopo ordinari, nisi de licentia suorum: quos concedere potest etiam vicarius & capitulum, si sedes vacet, vel qui administrat. h. d.

Patri ad rationem constitutum est, ne quis aliena diocesis vitium preter proprii superioris licentiam ordinari audeat: quam tamen Episcopo in remotis agente, dare poterit ipsius in spiritualibus Vicarius generalis, vel sedevacante Capitulum, seu is ad quem tunc temporis administratio spiritualium nofcitur pertinere.

Indi Episcopi non debent ordinare Ultramonachum, nisi de licentia Papa, vel sui ordinarii. h. d.

Et hoc quidem non solum obtinet Italis ordinariis in Italia, verum etiam exteris. Etenim illos nullum Italicus Episcopus ordinare debet, nisi vel a summo Pontifice specialem habeat licentiam: vel ab Episcopo, de cuius diocesi traxerit originem ordinandus, vel in aliqua diocesi beneficiatus existit, per ejus patentes literas cautionem rationabilem continentem, quare ipsum nolit vel nequeat ordinare: & si qui contraverint, censuris canonicis coercentur, prout latius ex Clementis IV. constitutione apparet.

Homicida voluntarius non potest promoveri, & promotus est deponendus: secus de necessario. h. d.

Patri delicti ratione qui ordinari prohibetur, ut cum homicidium, aut aliud capitale crimen factum, aut precepto, aut consilio perpetraverit: & per surreptionem promotus, deiciendus erit, dicente Domino, si quis per malitiam & aut per insidias hominem occiderit, ab altari non est dicitur: De eo itaque homicida intelligendum, est qui voluntate committit homicidium. Ceterum si qui necessitate maxima arctati, effugere nullo pacto valentes, homicidium admiserint, nullam ex hoc irregularitatem incurunt.

Fortuitum homicidium commissum, dum dabatur opera res illata, potest quem primo veri. h. d.

Quod si neque voluntarium fuerit, neque necessarium, sed fortuitum fuerit, distinguendum est, num is

a. Cui libentis, extra de ser. non ordi. b. canon. i. dist. 30. c. ad. extra. de temp. ordi. c. et. si. de elec. d. c. a. & si. de temp. ordi. in 6. e. cap. i. de temp. ordi. in 6. f. can. si quis volens. in 6. de ser. non ordi. & extra. de homicid. g. c. extra. de homicid.

cujus occasione perpetratum fuerit, illiciti rei daret operam, an licite. Si illiciti rei, dans operam, ut puta, vetito ludo incumbens, casu homicidium perpetraverit, vel bello etiam contra infideles sese immittens, volens Christiani nominis hostem interfecerit, nec b. ad sacros ordines promovendus est, & promotus non solum ad superiores ascendere prohibendus est, verum etiam in subministrare plane ex dispensatione in inferiore ministrare sustinendus erit.

Si dans operam rei licite, ex negligentia homicidium commissum, irregularitatem incurrit: scilicet, si non ex negligentia, sed mere casuali. h. d.

Ed d. & si licite rei opera dabatur, nec tamen debitam quis operi suo adhibuit diligentiam, ex quo homicidium sequutum est, ab omni ministerio altaris excludendus erit: quod in eo responsum est, qui puerum ex intuitu discipule ita percussit, ut ex percussione expiraverit, vel ex ea in aliam infirmitate incidit, ex qua comperit fuit expirasse. Preceptoris enim nimia severitas culpam assignatur. Diverfum statuitur, si nulla culpa subsit: ut in eo accidit, quo campanas f. pulsanter, ut signodato conveniret populus ad divina, tintinabulum, cadens, ita subjectum puerum percussit, ut ex vulnere decesserit: nam cum is culpam penitus expers fuerit, nullam incurrisse nofcitur irregularitatem, etiam de homicidio veniam postulaverit. Bonarum enim mentium est: ibi etiam culpas agnoscere, ubi culpa non est.

Insultus, furtes, dormientes ex commissis homicidio non incurunt irregularitatem. h. d.

Idem q. constitutum est de infantibus, furiosis, & dormientibus, qui si hominem mutilem, vel occidant, nullam ex hoc irregularitatem contrahunt.

Clerici facientes querelam de suis malis factis, non sunt irregulares, etiam si iudex motum ibi iugerat. h. d.

Idem & de clericis b. qui de injuriis sibi illatis apud Iudicem conqueruntur, protestantes quod ad vindictam, seu sanguinis penam non intendunt. Nam si iudex iustitia exigente mortem delinquentibus inferat, accusatoribus imputari non debet: alioqui si propter hujusmodi metum, quia scilicet iudex ad penam sanguinis posset procedere, si conqueri non auderent, daretur plerisque materia trucidandi eos, & ipsorum bona passim invadendi.

Publice poenitentes non possunt promoveri, possunt tamen in necessitate deputari in aliquo minorum ordinum. h. d.

Poenitentes quoque tam ad sacros ordines, quam etiam in simos promoveri non debent: quod utique non de omni poenitente intelligendum est, sed de eo tantum, quem publice ac solemniter poenituit: quae poenitentia semel tantum in ecclesia conceditur. k. Placuit tamen Toletano Concilio l. si necessitas aut usus exegerit, inter officarios, vel lectores hujusmodi poenitentes posse collocari.

Qui exercebant officia secularia, si honeste sunt, post redditam rationem possunt ordinari: secus est de usurariis. h. d.

Is m. illi similes sunt, qui negotiis & officiis secularibus servant: quorum tamen vita si post deposita onera, & reddita ratione deprehensa fuerit inculpata, omnibus possunt muneribus honestari. Quod si quis ultras, dum negotiaretur, exercuisse comperus fuerit, non solum ordinandus non est, verum etiam ordina-

a. Ca. continebatur, extra, de homicid. b. can. clericum qua. & canon. seq. dist. 30. c. d. ca. continebatur, in fin. d. c. continebatur, extra, de homicid. e. can. Prebyterum, extra, de homicid. f. c. Ioannes sacerdos, dist. de homicid. g. Clem. I. de homicid. h. ca. 2. de homicid. in 6. i. canon. canonem apud, dist. 30. k. can. si quis post. 4. post. 7. dist. 30. l. can. placuit, dist. 30. m. can. extra, de obligatum ad rationem ordi. vel non, canon. 2. dist. 30.

ordinati essent, in injuriam ordinantium inanes essent. Præsertim tamen benignius agi ceptum. Constitutum est. a. ut si Episcopus aliquem sine certo titulo, unde vitæ necessaria percipiat, ordinaverit, tunc ipse aut ejus successor, ordinatio necessaria subministrat, donec ei in aliqua Ecclesia convenienti clericali militæ stipendia assignentur.

Mandatum suscipiens de ordinis conferendo certis personis, non potest per collationem de tempore, sed mandatum fecerit, si sit mandatum generale, vel ordinandi licentiam concedens.

Quod si Episcopus h. mandato alterius in aliena diecesis ordinem celebret, distinguendum est, an de certis personis mandatum susceperit, an generale & expressio nomine. Primo enim casu mandans, secundo mandatum suscipiens, in ordinando vitæ tenebitur necessaria ministrare. His autem quibus à diecesano datus licentia, ut lego voluerint Episcopo, ad sacros ordines promoveri possunt, ad præmissa non qui ordinant, sed qui licentiam dant, obligantur: nisi e. tamen ordinatus de paterna hereditate vitæ possit habere subsidium.

Præbenda conceduntur per collationem, & per institutionem, & singula rebu singulari sunt imponenda nomina. h. d.

Quædam autem præbende vel beneficia duobus modis per collationem, & per institutionem. Collatio est libera quædam præbende concessio. Instituto est præbendæ iuris ad præsentationem patroni facta ministerio: quæ licet & ipsa collatio possit appellari, commotus tamen est in præsentis singulas causas singulis appellationibus distingui.

DE COLLATIONIBUS.
TITULUS XXVII.

Extr. cap. ubi conferuntur præbende, & ordinarius collatione facta lex vel consuetudo. h. d.

Conferuntur autem præbende vel beneficia aut ab ordinario, aut ex mandato legati sedis Apostolicæ, aut Pontificis referipto. Ordinarius collationis est, quem aut consuetudo approbavit, aut iuris designationibus ut, Episcopus, Capitulum.

Episcopus & capitulum habent potestatem conferendi collationem, non potest unus sine altero, nisi in non falsis impedimentum, conferre: & si Episcopus potest conferre, tamen de consensu capituli, ut in quod sit impedimentum, capitulum non potest se in collatione intervenire, nisi Episcopus sit negligens in removendo impedimentum: & mortuo vel absente eo, cuius consilio interveniente sit conferendum, non est ob id differenda collatio. h. d.

Quam conferendi potestatem Episcopus & capitulum communiter habent, communitè, interdum disjunctim: communitè e., alter sine altero illam exercere non potest, nisi vel mortis, vel suspensionis, vel majoris excommunicationis impedimentum in altero adesse contigerit. Cum vero ad solum Episcopum cum consilio sui capituli, vel assensu, præbendarum spectat collatio, eo defuncto, vel suspensio, nisi Episcopus in potenda relaxatione suspensionis sit in mora, capitulum se non potest introritare. Vis vero & collatio ad aliquem cum consilio Episcopi pertinet, si quid illi humanitas contigerit, non eorum est Episcopo adeo in remota agente, ut brevi non possit illius haberi præsentia: quæ in petendi vel expectandi mora vacanti beneficio possit imminere periculum.

In Ecclesiis tunc vacant per sex menses, ad capitulum beneficium devolvitur. h. d.

Adem ratione, ubi ad solum Episcopum spectat collatio, si per sex menses ad conferre distulerit, ad capitulum devolvitur. Ex contrario, si ad solum capitu

a. Ca. Episcopus extr. eod. tit. b. l. si Episcopus eod. tit. in 6.
c. Cap. in si extr. eod. tit. d. C. de rez. jur. in 6. e. Ca. in p. de iud. vacan. in 6. f. d. ca. 1. 9. cum vero. g. d. ca. 1. 9. ubi not. h. Ca. in si extr. de concess. præb.

lum pertinuerit, & infra præscriptum terminum hoc non fecerit, Episcopus cum religioforum virorum consilio exequetur: quod si omnes forte neglexerint, Metropolitanus absque contradictione disponit.

Regularibus prælatu non consentitur intra sex menses, si devoluto ad ordinarium. h. d.

Item statuitur in regularibus prælatu: si enim quævis beneficia ad illorum dispositionem spectantia intra constitutum tempus conferre negligant, locorum diecesani in non exemptis propria, in exemptis verò Apostolica auctoritate eorundem negligentiam iuxta præscriptum in Vientiensi consilio modum supplebunt.

Tempus devolutionis curiæ filium non impeditur, & à die notitia. h. d.

Tempus autem sex mensium, nec currit legitime impeditur, & à die notitia, non à tempore vacationis erit computandum.

Devolutio non habet locum in Ecclesia non numerata, vel quando dignitas est suppressa. h. d.

Hæc autem demum obtinent, si in Ecclesia erat distinctio præbendarum, & certus Canonicorum numerus. Cæterum, si neque distinctio præbende, nec certus si Canonicorum numerus, Lateranensi concilio de beneficiis ultra sex menses vacantibus locus non erit. Idem etiam obtinet, si per capitulum vacans dignitas legitime fuerit sublata.

Sede vacante capitulum non fungitur vice Episcopi in conferendo: & cessante causa, cessat & effectus. h. d.

Leet autem ob negligentiam Episcopi, conferri potestas ad capitulum devolvitur, sede tamen vacante b in collationibus præbendarum Episcopi vice non fungitur: cum eo casu nullius superioris possit argui negligentia.

Circa collationem factam post devolutionem, dispensari potest. h. d.

IS quoque, qui nimium cessando conferendi lus amiserit, si post lus collationis devolutum, nihilominus viris idoneis de beneficio providere voluerit, quamquam ob temporis lapsum collatio iure non teneat, ex dispensatione tamen & benignitate tolerari poterit.

Legati missi, vel nati vigore sua legationis, non conferunt nisi sibi reservatim concedatur: sicut est in legato de latere qui conferunt, & sine mandato specialis, etiam invito patrono Ecclesiastica. h. d.

EX d legationis quoque munere conferendi competit facultas, quod tamen non indistinctè obtinet. nam si ve missi fuerint, si ve suarum prætextu Ecclesiarum aliqui legationis sibi vindicant auctoritatem, ex ipsa legatione nullam habent conferendi potestatem, nisi hoc alicui specialiter indultum fuerit. His autem quos Rom. Pontificis latus & comitatus illustrat, legatione fungentibus sine specialia concessione, etiam Ecclesiastico patrono invito, conferendi facultas competit. Sicut enim honoris prærogativa latantur, sic eos auctoritate fungi congruit ampliori.

Legatus de latere non confert cathedrales Ecclesias, nec regulares, nec dignitates post Pontificalem majores, nec potest eodem tempore in eadem Ecclesia plures reservationes facere. h. d.

Ed tamen nec cathedrales e., nec regulares, aut collegiatas Ecclesias, nec Ecclesiarum cathedralium dignitates ad quas per electionem promoti primum post Episcopum obtinent locum, veluti Archidiaconatus, iuxta dispensationem aut provisionem reservare possunt. Nec plures beneficiorum reservationes eodem tempore, in eadem cathedrali vel collegiata Ecclesia, vel ad ejuudem collationem pertinentium faciet.

Reservationes legatorum expirant finita legatione. h. d.

ILL quoque, quas iure fecerint, dummodo ad beneficiorum jam vacantium collationem non sit processum,

a. Ca. ex parte extr. de concess. præb. b. C. 1. extr. de sede vacante. c. C. lateran. ext. de supplen. negl. præl. d. C. 1. de off. leg. in 6. e. C. de liberat. de off. leg. in 6.

eo ipso, quod illorum finitur legato, penitus evanescent, nec executores dati amplius ea conferre poterunt.

Taciturnitas habuit beneficium in validam provisionem legati non ordinariis h. d.

Sed nec aliter beneficium obtinent ab Apostolice Sedis legato facta collatio valebit, quam si de eo, quod tunc provillus obtinet, mentio facta sit specialis, licet in aliorum ordinariorum collationibus minime requiratur.

Esce ante acceptionem beneficii quis nullum habeat in eo jus, tamen collatio de eo alteri, primo non consentiens, providere non potest: potest tamen primo provisio profici terminus ad acceptandum, quo lapsi poterit beneficium alteri conferri, nisi prius etiam lapsi terminus acceptaverit h. d.

Lud autem tam in ordinario, quam etiam in legato statum est, quod si cui beneficium contulerint, licet is h. donec collationem ratam non habuerit, nullum jus in eo acquisiverit, in persona tamen alterius, primo non consentiente, de beneficio non libero ab ipsis facta provisio non subsistit: plane, notificata collatione, & ad consentiendum termino competenti praefito, si primus non consenserit, eo lapsu beneficium liberè, cui viderint expedire, conferre poterunt. Antequam tamen ipsam alii contulerint, non obstante lapsu termini suum primus collationi poterit accommodare consensum.

Per rescriptum Apostolicum prabenda conferunt purè, in dicto, & sub conditione: & pura collatio est, cum alicui simpliciter de beneficio providetur h. d.

Per rescriptum Apostolicum mandatur fieri collatio, aut purè, aut adjecto die, aut sub conditione. Purè, ut cum mandatur simpliciter, ut alicui de beneficio, aut prabenda provideatur.

Collatio Apostolica in dicto facta, accedente decreto irritante, ligat manus ordinarii h. d.

Dies adjectus collationi, ut cum prabenda conferatur, quam quis intra mensem, aut alio tempore à vacationis notitia duxerit acceptandam: quo casu, cum temporis appositio favorem afferat impetranti, si decreto irritante appositum, collatio per ordinarium alteri facta, intra praefixum tempus nullius obtinebit roboris firmitatis. Decreti enim appositio, reservatio, executoris inhibito, & his mota, beneficium affectum reddunt.

Publice notum, praesumitur notum etiam private h. d.

Interpretatur autem quem praedicta vacationis habere notitiam, ex quo ipsa vacatio in loco vel Ecclesia hujusmodi beneficii publice nota erit. Imputet enim sibi, si hoc casu, quo de ipsius commode agitur, id quod per se vel per alium scire poterit, ignoraverit.

Collatio conditionalis, & concurrente decreto non impletis conditionibus non ligat manus ordinarii h. d.

Sub conditione mandatur fieri collatio, ut cum à alicui, si per executoris inquisitionem repertus fuerit vice laudabilis, vel si consensus accesserit capituli, vel alia adjecta conditione, de beneficio providendi committitur: & eo casu etiam appositio irritante decreto, non impletis adhuc conditionibus vacans beneficium per ordinarium, aut per executores ad providendum de tali beneficio datum, liberè conferri poterit.

Obstat taciturnitas obtenti beneficii, etiam modica, nisi provisio sit facta motu proprio h. d.

Ed multum interest, motu proprio, an ad alterius petitionem de beneficio providendi mandatur: si enim proprio motu, longè pinguius erit mandatum: nam etiam de beneficiis, quae impetrans obtinet, nulla habita mentione, erit hujusmodi provisio valida, qualia cumque fuerint beneficia, & in numero quocumque quae habeat impetrans, cum sibi provisio facta fuerit.

Quod si ad petitionem gratia hujusmodi facta sit, tunc tumcumque modicum beneficium faceret vacans collatio surreptitia non valebit.

Collatio facta motu proprio pluribus beneficiis in eadem Ecclesia simul vacantibus, intelligitur facta de praesenti: si beneficiis aequalis, ad eum spectat electio, cui gratia est concessa. Collatio vero facta ad petitionem alterius, ad motu proprio impetrantis si sint aequalis, electio, qui alius confertur: & non potest conferri gratia fieri, cum id exprimitur h. d.

Item si pluribus a in aliqua Ecclesia vacantibus dignitatibus vel prabendis, Rom. Pontifex de hac vacatione incertus, dignitatem vel prabendam, si qua nulli debita in ipsa vacat Ecclesia, cuiquam more proprio conferat, fieri interpretatio plenissima, & ad illam dignitatem seu prabendam erit habenda relatio, quae inter illam majorem censetur esse valoris: quod si factum praesens fuerit, ad eam, quam is, cui conferatur, infra decem dies post habitam de dicta vacatione notitiam, duxerit impetrans, si verò ad petitionem alterius gratia hujusmodi facta fuerit, ad illam erit habenda relatio, quae minoris valoris exiit: & si sit aequalis, ad eam, quam is ad ipsam spectat collatio, infra dictum tempus impetrans postquam sibi hujusmodi gratia erit nota. Non tamen motu proprio tunc solum gratia fieri censetur, cum hoc praesens casum fuerit.

Solus Papa tribuit jus in beneficiis vacantibus h. d.

Sed sine motu proprio, sive ad alterius petitionem per rescriptum Apostolicum fiat provisio, certo modo praestat. Nam cum ex Lateranensi concilio omnibus beneficiis Ecclesiarum tribui aut promitti non debent, nequam vacant, Romanus Pontifex etiam in ipsa jura tribuere vacaturis.

Tanti gradus quosdam circa postulationem conferunt non ordinarii legatum & summum Pontificem h. d.

Est ergo inter ordinarium Legatum, ac summum Pontificem circa collationis potestatem, quod praesens ascensus quidam. Nam ad Episcopatum & omnium eisdem balliarum, quae in eius territorio possident, collatio regulariter pertinet: vacaturae vero potestatem suae dispositioni reservare non potest, de quo tamen eadem alicuius tribuere. Legatus enim non modo vacantes intra suae legationis terminos Ecclesias vacantes, verum etiam vacaturas (juxta ea quae supra dicta sunt) conservare poterit, licet eidem in vacaturae illius vacatione di nulla sit facultas. At Apostolicus & obique vacaturas donare, & vacaturas suae provisioni reservare, & in vacaturis ius tribuere poterit, cum in ipso praesens potestatis.

Si clericus, cum mandatur providendi de beneficio vacante, obligat potestatem prabendam, non potest praesens alicui potestatem in canonico rescripto h. d.

Quod si tamen casu summo Pontifex de vacaturae prabenda alicui providendi mandatus sit, in caso primo mandatum obtemperat, prabendam, quando vacaturae diligenter omittit, non poterit postmodum praesens alicui mandati, nisi antea in canonico rescripto acceptam, & illam in ipsa Ecclesia vacaturam petere.

Habens expellaturam, potest acceptare beneficium vacans primam, vel secundam, vel alteram, curiam vacans acceptam potest h. d.

Poterit si tamen is, cui certis super hoc decretum deputatis ab Apostolica sede hujusmodi gratia concessa fuerit, non solum primum in genere acceptatum beneficium vel prabendam: verum etiam, si vacaturae illis causa subsit, secundum & ulterius acceptare: non tamen & expressum, priusquam vacaturae acceptare non potest, ne captandae alienae mortis occasio esse habeatur.

a Canon. fin. de off. lega. in 6. b C. si tibi de prabend. in 6. c Clem. uni. s. scilicet de concess. prab. d a. Clem. uni. in princip. de concess. prab.

a C. si pluribus de prab. in 6. b C. si tibi de prabend. in 6. c Clem. uni. s. scilicet de concess. prab. d a. Clem. uni. in princip. de concess. prab. e C. si tibi de prabend. in 6. f Clem. uni. s. scilicet de concess. prab. in 6.

gratum sedis Apostolicæ tributum quod si de certo acceptatio secuta fuerit, nullam obtinebit roboris firmitatem, ut Bonifacius constitutionis tenore latius continetur.

Rescripto Apostolice dispensationis super pluralitate beneficiorum, maxime circa literas permissas. h. d.
Unde si etiam licet beneficiatæ persone de alio beneficio, nisi primo illud, quod obtinet, omnino dimittat, provideri non possit, nisi ad Cardinales sint, aut Regum literis per tale tamen rescriptum, maxime circa literas personas, super hac pluralitate dispensari poterit.

Ubi de prioritate beneficij pluribus collati non constat primo posito, deinde major prioritate præfertur. h. d.

Item si à sede Apostolica, aut legato, & ab ordinario eodè die idem beneficium conferatur, & quæ fuerit primò facta collatio, non appareat, nemine possidente, is est ceteris præferendus, cujus conferens ampliore gaudet prerogativa. Hac e ratione & is, qui in aliqua Ecclesia in Canonicos sunt recepti, debent in præbendarum affectatione ceteris, siue legatorum, siue aliorum quorumcumque auctoritate antea fuerint admitti, anteferrî.

Ubi dicitur receptus auctoritate Apostolica. h. d.
Auctoritate dicitur Apostolica receptus & is intelligitur, qui legati, vel alterius mandato, cui specialiter in hoc re auctoritas Apostolica concessa fuerit, recipitur. Sed & si mandatum legati ratum habeat & Rom. Pontifex, quoque id auctoritate sua muniat, ex eo receptus non legitur, sed Apostolica intelligitur auctoritate receptus: atque idem est in affectatione præbendæ omnibus post eum receptis in Ecclesia dicta præferendus.

Expressio ejus quod tacite intelligitur, nihil operatur, nisi per alium medium, quomodo tacite intelligitur, fuerit facta expressio. h. d.

Aliud juris est, si ad quos alias pertinet Canonico receptio, facultas concedatur ab Apostolico, ut aliquid recipiant in Canonicum ejusdem Ecclesiæ, ordinibus forte certum numerum Canonicorum præfixibus non obstantibus: hoc enim casu non Apostolica, sed recipientium censetur auctoritate receptus, nisi quod cum auctoritate Apostolica recipiunt, in literis caveatur expressio. Quod ad eos alias talis receptio non pertinet, Apostolica dicitur auctoritate receptus. Alias vero, si literis impetratæ certi numeri Canonico nullam fecerint mentionem, quod illarum occasione factum fuerit, nullam obtinebit firmitatem.

Papa non tenet aliquos pluribus provisionibus, nisi id exprimat. h. d.

Unde etiam omnitem non est, non solere Apostolicum eundem collatorem pluribus onerare provisionibus, nisi id vel se suis literis expressè fuerit complexus.

Mandata Apostolica sine sunt diligenter custodienda, nec extendantur, nisi ad casus expressos, etiam de consensu, & in præjudicium præcepti. h. d.

Verò autè Apostolice mandati fines diligenter custodiendi, adeoque non debent ad casus alios, quam expressos, extendi. Unde cum injungitur, ut alicui de præbenda certi valoris provideretur, in præbenda minoris valoris, etiam impetrante volente, mandatum impleri non poterit.

Mandatum faciens mentionem de collatione, non potest trahi ad provisionem, vel institutionem. h. d.

Item g observari oportet, si cui de beneficio, quod ad aliquam collationem spectat, provideri mandatur: hoc n casu de eo quod ad ejusdem presentationem, vel institutionem pertinet, provideri minime poterit, nec etiam è converso.

Casus resignationis non includitur, nec verificatur in casu mortis. h. d.

Ordem spectat h. si quis ab Apostolica sede mandatum suscipiat, ut ab aliquo beneficii resignatione receptus, idem beneficium alteri conferat. Si enim is, qui resignatus erat, reb. eximatur humanis, mandato locus non erit, cum non per resignationem vacaverit, sed per mortem. Casus future vacationis non verificatur in casu nova creationis. h. d.

Item obtinet, si literæ Apostolicæ super conferendo beneficio proxime vacatio fuerint impetratæ. Nam ad illud, quod postillarum impetrationem fuerit creatum, non extenditur.

Appellatione beneficij non venit persona. h. d.

T a si quis literas super obtinendis beneficiis usque ad certam summam impetraverit, eidem non in pensione, sed in beneficiis Ecclesiasticis erit providendum, nisi de pensione in literis mentio habeatur.

Dispositio regulariter restringitur ad tempus præsentis, & veniens potentia intelligitur de præsentis. h. d.

Ordem etiam spectat, quod si de conferendo b alicui beneficio ad Episcopum collationem spectante rescribitur, illud ei conferri non poterit, cujus collatio ex negligentia ipsius Episcopi ad ejusdem Capitulum devoluta fuit: quanquam ex contrario de eo cuius ad Episcopum collatio vel alterius cuiuscumque, siue ad sedem Apostolicam ex ipsius Episcopi vel aliorum in hoc eidem succedenti negligentia collatio fuerit devoluta, hoc casu provideri poterit.

Mandatum Apostolicum restrictionem recipit ex persona præcepti. h. d.

Interdum tamen, licet mandatum generale sit, ex persona impetrantis recipit restrictionem: ut si cui e de præbenda proxime vacatura simpliciter provideri mandatur: nam si talis nondum in ea xtate existat, ut ad facilius promovendi possit, sacerdotalis sibi præbenda conferri non poterit.

Ex loci sumitur rescripti interpretatio. h. d.

Ex loci quoque expressio rescripti sumitur declaratio, & ideo d, quanquam sub nomine Ecclesiarum Civitatis, etiam Eccles. Cathed. comprehendatur, cum tamen alicui de beneficio mandatur in aliqua Ecclesiarum civitatis vel dioc. provideri, ad Cathedrali Ecclesiam mandatum hujusmodi non extenditur: focus est, si in aliqua Ecclesiarum Provincia, provideri mandatur: tunc n. & Metropolitana, & ceteræ Cathedrales Ecclesie tali mandato includuntur.

Ordo scripturae declarat mandatum. h. d.

Ex ordine e quoque scripturae rescripti interpretatio sumitur, veluti cum Joanni de beneficio ad collationem suam vel Pauli pertinente, ut alicui provideret, mandatur. Nam si plura simul beneficia vacare contingerit ad utriusque collationem separatim spectantia, tunc ordo scripturae servandus est, & de illo beneficio providendum erit, quod ad Joannem notitius pertinet.

Cum mandatur provideri de beneficio spectante ad provisionem plurium, intelligitur conjunctum. h. d.

Si verò f de beneficio ad aliquorum collationem, vel presentationem spectante, non adjecto communiter vel divisim, provisio injungitur facienda, in beneficio quod ad collationem vel presentationem alterius tantum pertinet, adimpleri non poterit.

Ex inferre casu elicitur interpretatio rescripti. h. d.

Item inferre casu declarat rescriptum: sicut accidit g, cum clerico nullum beneficium obtinente, ob paupertatem per Episcopum de beneficio provideri mandatur. Nam si antequam ei provisum sit, beneficium fuerit affectus, cessante causa mandati, provideri sibi Episcopus in posterum non tenetur.

Ex simplicis mandato de providendo, non potest provideri obtinente aliud beneficium, nisi fuerit id expressum: quo casu, si iam unum e non curatum beneficium obtinente provideri poterit: & plurali locutio restringitur ad duo. h. d.

a Cuiusmodi, de præb. in s. b C. si de beneficio, de præb. in s. c C. si cui, de præb. in s. d C. quamvis, & quamquam, d. tit. in s. de præb. e Mandato, de præb. in s. f C. cum illis, & cum eadem, de præb. in s. g C. si pauper, de præb. in s.

h. d. C. si scriptum, de rescriptis.

pta, idem beneficium alteri conferat. Si enim is, qui resignatus erat, reb. eximatur humanis, mandato locus non erit, cum non per resignationem vacaverit, sed per mortem.

Item obtinet, si literæ Apostolicæ super conferendo beneficio proxime vacatio fuerint impetratæ. Nam ad illud, quod postillarum impetrationem fuerit creatum, non extenditur.

Appellatione beneficij non venit persona. h. d.

T a si quis literas super obtinendis beneficiis usque ad certam summam impetraverit, eidem non in pensione, sed in beneficiis Ecclesiasticis erit providendum, nisi de pensione in literis mentio habeatur.

Dispositio regulariter restringitur ad tempus præsentis, & veniens potentia intelligitur de præsentis. h. d.

Ordem etiam spectat, quod si de conferendo b alicui beneficio ad Episcopum collationem spectante rescribitur, illud ei conferri non poterit, cujus collatio ex negligentia ipsius Episcopi ad ejusdem Capitulum devoluta fuit: quanquam ex contrario de eo cuius ad Episcopum collatio vel alterius cuiuscumque, siue ad sedem Apostolicam ex ipsius Episcopi vel aliorum in hoc eidem succedenti negligentia collatio fuerit devoluta, hoc casu provideri poterit.

Mandatum Apostolicum restrictionem recipit ex persona præcepti. h. d.

Interdum tamen, licet mandatum generale sit, ex persona impetrantis recipit restrictionem: ut si cui e de præbenda proxime vacatura simpliciter provideri mandatur: nam si talis nondum in ea xtate existat, ut ad facilius promovendi possit, sacerdotalis sibi præbenda conferri non poterit.

Ex loci sumitur rescripti interpretatio. h. d.

Ex loci quoque expressio rescripti sumitur declaratio, & ideo d, quanquam sub nomine Ecclesiarum Civitatis, etiam Eccles. Cathed. comprehendatur, cum tamen alicui de beneficio mandatur in aliqua Ecclesiarum civitatis vel dioc. provideri, ad Cathedrali Ecclesiam mandatum hujusmodi non extenditur: focus est, si in aliqua Ecclesiarum Provincia, provideri mandatur: tunc n. & Metropolitana, & ceteræ Cathedrales Ecclesie tali mandato includuntur.

Ordo scripturae declarat mandatum. h. d.

Ex ordine e quoque scripturae rescripti interpretatio sumitur, veluti cum Joanni de beneficio ad collationem suam vel Pauli pertinente, ut alicui provideret, mandatur. Nam si plura simul beneficia vacare contingerit ad utriusque collationem separatim spectantia, tunc ordo scripturae servandus est, & de illo beneficio providendum erit, quod ad Joannem notitius pertinet.

Cum mandatur provideri de beneficio spectante ad provisionem plurium, intelligitur conjunctum. h. d.

Si verò f de beneficio ad aliquorum collationem, vel presentationem spectante, non adjecto communiter vel divisim, provisio injungitur facienda, in beneficio quod ad collationem vel presentationem alterius tantum pertinet, adimpleri non poterit.

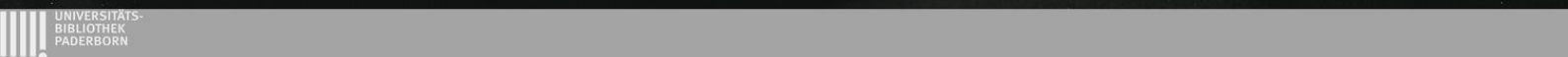
Ex inferre casu elicitur interpretatio rescripti. h. d.

Item inferre casu declarat rescriptum: sicut accidit g, cum clerico nullum beneficium obtinente, ob paupertatem per Episcopum de beneficio provideri mandatur. Nam si antequam ei provisum sit, beneficium fuerit affectus, cessante causa mandati, provideri sibi Episcopus in posterum non tenetur.

Ex simplicis mandato de providendo, non potest provideri obtinente aliud beneficium, nisi fuerit id expressum: quo casu, si iam unum e non curatum beneficium obtinente provideri poterit: & plurali locutio restringitur ad duo. h. d.

a Cuiusmodi, de præb. in s. b C. si de beneficio, de præb. in s. c C. si cui, de præb. in s. d C. quamvis, & quamquam, d. tit. in s. de præb. e Mandato, de præb. in s. f C. cum illis, & cum eadem, de præb. in s. g C. si pauper, de præb. in s.

h. d. C. si scriptum, de rescriptis.

Ex, qui majoribus jvatur meritis, & plurium approbatu consenti.

Si Ecclesia ob patronatum discordans detrimentum patitur, potest Episcopus interdicere d. v. h. d.

Quod si in similitas inter eos ortu fuerint, ut fallere providere non poterit, precipere debet. Episcopus, ut illi nullum scelerum non celebrentur, donec patroni ad concordiam scelerum redeant: quod si intra quatuor menses factum non fuerit, tunc ordinet Antistes Ecclesiam, sicut melius vult Deum judicaverit ordinandam.

Episcopus potest ex causa Ecclesiam patronatum secundum canonem firmari commutare. h. d.

Quod si necessarium aut expediens esse duxerit, potest etiam interim Ecclesiam alicui commendare: ita tamen, ut si parochialis sit Ecclesia, nemini commendetur, quinon sit in sacerdotio constitutus: nec hujusmodi commendata ultra semelris temporis spatium vires suas porrigat: nec in unius persona, unica fieri poterit.

Episcopus in Ecclesia jure patronatus laicos non ex causa potest poveri vicariis, qui colligant fructus erogandos in utilitatem laicorum. h. d.

Patronus etiam Episcopo facultas in Ecclesia, in quibus Ecclesiastica persona presentationem non habet, si in minoribus idoneis presententur, vel alia de causa aliquos in eis instituire non valeat, economus ponere, qui fructus percipere debeant in Ecclesiarum utilitatem erogandos, ut his qui quandoque instituantur, fideliter referre videat.

Patroni possunt convenire de presentando alterius vicibus, & paterfamilias presentari, ut de ipsi Episcopus eligat instituat. h. d.

Quod si in facilius provideatur Ecclesie, non inconvenciens visum fuit, patronos ipsos inter se posse liberè convenire de Rectore ab eis alternis vicibus presentando: quibus etiam ex eadem causa permittitur, ut plures ad vacantem Ecclesiam presentare valeant, ita ut unus ex eis eligi possit per Episcopum, & admitti.

Donatione d. quoque jus patronatus acquiritur. Vi enim jus, quod quis in Ecclesia habet, in aliquem libenter confert: quod si fiat Ecclesie, aut loco religioso, quamvis absque assensu Episcopi facta fuerit, efficax est censenda, sed per eam Episcopalis iuribus in aliquo non derogatur. Sed si quis dato precio e, hujusmodi jus comparare ausus fuerit, talis contractus irritus est, & inanis, nisi tale jus cum universitate rerum temporaliu transferretur.

Episcopus non potest servare patroni presentationem. Patronus non potest quam propria auctoritate instituire sub pena excommunicationis. h. d.

Quomodum autem ad presentationem patroni, debet Episcopus clericos instituire, & quod spectis fructuoribus de vacantia Ecclesia disposuerit, erit irritu: ita etiam patronus auctoritatem Episcopi negligere non debet. Quod si laici f. ausu temerario propria auctoritate ad institutionem processerint, tam ipsi anathemate feriendi, quam etiam per ipsam instituti clerici communicatione sunt privandi: qui si etiam adhuc perseverint, a ministerio Ecclesiastico & ordine deponendi erunt.

Patroni presentari presentatis tenent.

Interdum q. accidit, ut ejus qui patronus non est, presentatio tamen rata sit habenda. Ut cum ordinarius ad

a C. ext. de. ii. b C. cum vo. ext. de offic. ordo. c versio. d. de jur. par. d C. de jur. par. in 6. e C. qua clerici. & f. de jur. pa. f C. pater. ext. d. ii. g C. consultatio. ext. d. ii.

ejus presentationem clericum instituit, qui & juris patronatus erat possessor, & patronus credebatur: nam si postea jus patronatus alius in iudicio evicerit, institutus non debet propter hoc ab Ecclesia removeri.

Quomodo potest seipsum presentare. h. d.

Licet a. autem patronus alius presentet, seipsum tamen, quanquam clericus sit, presentate non potest, quantumvis idoneus sit, & quibuscumque studiis juvetur & meritis: cum nullus Ecclesiasticus se officio ultro immiscere debeat.

Item si beneficium conferat, veluti nemo si presentat: nec vocatur beneficii tenet collatio, aut presentatum parofico. h. d.

Similes, in quibusdam vero dissimiles. Similes sunt, quia quemadmodum is, qui seipsum presentat, institutus non est: ita etiam is, ad quem pertinet collatio b, seipsum non potest instituire, cum inter danrem & accipientem distinctio debeat esse personalis. Item quemadmodum vacatur prebenda non tenet regulariter collatio: ita etiam promissiones de non vacabunt beneficiis Ecclesiarum, in quibus quis jus obtinet patronatus, nullo jure subfistunt.

Capitulum sede vacante potest instituire presentatos: idem potest vicarius sine speciali mandato Episcopi. h. d.

Dissimiles sunt, quia etsi Capitulum sede vacante, & beneficia, quæ ad collationem Episcopi pertinent, conferre non possit: presentatos tamen a patronis potest, si idonei sint, admittere & instituire. Idem obtinet in vicario: quia licet sine speciali concessione conferre d non possit, presentatos tamen instituire e minime prohibetur.

In Rectorem parochialis Ecclesia potest presentari etiam non in sacris constitutus, licet scias in libera collatione: in qua tamen potest dispensari cum eo, qui est constitutus in minoribus, h. d.

Sunt etiam in eo dissimiles, quod in rectorem parochialis Ecclesie, etiam non in sacris constitutus presentari potest, dummodo aliis sit idoneus, & infra tempus a jure constitutum ad ordines, quos ipsius Ecclesie cura requirit, promovendi valeat. Collatio autem fieri non potest, nisi in persona ejus, qui saltem sit in subdiaconatu constitutus: cum his tamen, qui in minoribus sunt ordinibus constituti, si tales sint, qui infra breve tempus possint in Presbyteros ordinari, dispensari poterit.

Patronus defertur circa honorem, & etiam necessaria subministranda. h. d.

Eferunt autem patronis non solum circa presentationem, veram etiam circa honorem processionis, & circa necessarium vitæ subsidium. Nam si aut ipsi aut illorum filii ad inopiam redacti fuerint, illis erit modeste ab Ecclesia succurrendum, f.

Jus patronatus tollitur cessione, Collegii constitutione, Ecclesia destructione, delicti perpetratione, h. d.

Tollitur jus patronatus cessione: utputa, cum quis id Ecclesie, in qua jus habet hujusmodi, conferendum duxerit. Item, si quis Ecclesiam sine sui reservatione iuris, collegiatam fieri patatur. Ed amplius constat, si ades factæ incendio consumptæ fuerint, vel etiam terramotu, vel vitio suo corruerint, extingui jus patronatus necesse est. Sed & si patronus ausu nefando Rectorem vel clericum ipsius Ecclesie per se vel per alios occidere, vel mutilare ausus fuerit, tam alias penas, quam juris patronatus amissionem sustinere debet. Idem juris est, si patronus efficiatur hæreticus: cum enim bona hæreticorum universaliter sint confiscanda g, merito cum ista universitate etiam jus patronatus interibit.

a C. per nostras. ext. d. ii. b C. ext. de inst. c C. ext. de sed. va. d C. de off. vicar. in 6. e C. ex frequentibus de inst. f C. quicumq. fidelium. s. q. 7. g C. vergetur. ext. de hæret. ext. d. ii.

40
 41
 fello, etiam seculari habitu non murato, illi religioni
 paxie obligat, quam quis professus fuerit. Tacite a ve-
 ro facta infra probationis annum, per habitus, qui pro-
 natus sunt in eum datur. Inceptionem non illi specialiter,
 cuius est successus habitus, sed generaliter religioni reci-
 pientem obligat, dum tamen legitima sit aetas ac sciens
 & prudens triud in ehus habitus delatione perseveret.

Consecrationem non vacat per religionis ingressum ante professionem,
ut de consecratione, h. d.
Et si contigerit cum quis religionem ingreditur, bene-
 ficiam retinere, intra probationis annum non erit
 alicui conferendam: sed interea per alia assignata sibi
 congrua de proventibus portione, beneficio interven-
 diemerit. Si tamen ingressi ad id accedat assensus, aut
 quod vitam mutare voluerit, liquido appareat, aut legiti-
 mam professionem emiserit, beneficium alteri libere
 conferri poterit.

*Qua vitam regularem vocat, monasterium ingredi debet, non
 ubi ante quod fuerit praelatum consecutus, h. d.*
Quod quis, qui votum de ingressu religionis composmen-
 tum emittit, si Monachus fiat, cogendus erit. Vixi adeo
 cum Deo voti ligat emissio, ut etiam si quis post votum
 praelatum fuerit consecutus, Domino tamen promissa
 redere sit compellendus.

Per votum solum derogatur simpliciter, h. d.
Liquid quiri poterit, si quis post votum de certa reli-
 gione intransita emissum, aliam religionem etiam laxi-
 orem ingrediatur, & in eadem proficiatur, ibidemne pos-
 se voto non obstante prior, licite remanere: in qua pe-
 titione per secundum solenne votum priori simpliciter de-
 rogari non potest, responsum est, posse Monachum in ea re-
 ligione, in qua professus est, remanere: eidem tamen
 pro voto non completo, penitentiam imponendam. Est
 tamen in proposito votum simplex, quod non est aliqua
 professione iunctum. Solenne vero est, quod quis per
 professionem iactam vel expressam comprobavit.

Similiter solum Monachus, cogitur remanere in monasterio, h. d.
Signatur, qui legitima in aetate constitutus, habitum secu-
 larem induit sponte, de ingressu religionis propositum ultro susce-
 ptum delatere non poterit, sed proprio Abbati obediens,
 in castitate in proprio deget monasterio.

*Monachus non potest aliquid proprium habere, nec contra hoc
 post Papa dispensare, h. d.*

Ed a nequid proprium possidere debet, & si quid
 habet, totum in conventum resignabit. Nam abdicatio
 proprietatis adeo est annexa regulae monachali, ut con-
 tra eam nec summus pontifex possit licentiam indulgere.
 Et si proprietatis apud quemquam inventa fuerit in morte,
 is est Christiana sepultura privandus, & sepultus exhu-
 mandus: prout etiam beatus Gregorius se fecisse narrat.

*Non est Monachus transire solum in aliam religionem: & si
 dubitatur, an sit licet, in quam Monachus vult migrare, statum
 iudicium Abbatis, h. d.*

Ed nec temere Monachus de monasterio, & in mona-
 sterium migrare permittendus est, nisi monasterium,
 ad quod transitum facere cupit, districtius existat. Quo-
 rum nullo obitu privilegio, praelatus Monacho sine
 difficultate debet si alicui licentiam indulgere, ne vide-
 tur propositum impedire divitiis inspiratum. Quod si
 forte probabiliter dubitetur, utrum quis velit ad ordinem
 altiorum transire ad laxiorem, ex charitate, ac ex te-

a. D. non solum, h. facit. b. C. beneficium, eo. tit. in 6.
 c. C. penult. eo. tit. in 6. d. C. cum ad monasterium, extr. de sta-
 tu Monach. c. C. locum, extr. eo. tit. f. C. licet quibusdam
 extr. de sta. tit.

meritare, superioris est iudicium requirendum, ne forte
 angelus satanae in lucis Angelum se transformet.

*Abdicatio solum in ordinem Carthusiensem migrare possunt,
 hoc dicit.*
Mendicantibus a vero approbatis, qui praeterea a
 maioris ducenda vitae ad monasterium confugiunt,
 etiam si auctoritate Apostolica fuerint muniti, Clemens
 Quintus, sacro approbante Concilio, interdixit ne vocem
 aut locum in capitulo talis monasterii haberent, neve ad
 prioratus administrationes, aut quacumque officia assumi
 possent. Sed novissime b. Martinus Quartus omnino va-
 luit, Mendicantes ad aliquem monasticum ordinem, ex-
 cepto ordine Carthusiensem, sine speciali sedis Aposto-
 licae concessione transire, tam recipientibus quam rece-
 ptis ipso facto excommunicationis poenam incurris.

*Abbas debens perquirere fugitivos, & Monachus non possunt
 praesse Ecclesiam parochialis: licet facta sit in regularibus, h. d.*

Fugitivos a vero debent Abbates solite perquirere,
 & ut ad monasterium & frugem melioris vitae rever-
 tantur, oportunitis remediis providere, nec ordinarios
 qui eorum supplicant negligentiam, expectare. Singuli
 quoque Monachi per villas & oppida non debent di-
 scurrere, nec per quascumque parochiales Ecclesias dispo-
 nit: quod in regularibus, cum regulis interviant laxiori,
 specialiter cautum non invenitur. Ideoque illis cum
 minori difficultate parochialibus Ecclesiis praesse per-
 mittitur.

Quomodo & qualis sit eligendus in Abbatem, h. d.

Vt autem inviolabiliter monastica disciplina custodi-
 atur, de congregatione Monachorum Abbas eligen-
 dus est, quem ordo vitae & meritum magis populerit
 ordinari, ut uni tantum praesit monasterio, qui cautus sit
 in regimine, humilis, & discretus, & cui Monachi cum
 omni obedientia & devotione subiacent.

*Non profusus non potest eligi in Abbatem, sed bene in Episco-
 pum, h. d.*

Tpraeterea cum in magistrum assumi non debeat,
 qui formam discipuli non assumpsit, nec sit proficiens,
 qui subesse non novit: Religiosus, qui regularem or-
 dinem ante non fuerit expressis professus, in Abbatem,
 vel ad aliam regularium praelaturam eligi non poterit:
 quanquam ad Episcopalem dignitatem, talis in secularib.
 vel regularibus Ecclesiis eligi minime prohibeatur.

Visitatores creandi, & quid agere debeant, h. d.

Visitatores quoque in capitulo creandi sunt secundum
 formam generalis Concilii, qui visitationis officium
 exequantur, & omnia, quae Vienenis Concilio i
 constituta sunt, fideliter observari faciant, & de statu monaste-
 riorum, & observantia regularibus diligenter inquirent:
 & tam in spiritualibus, quam in temporalibus corrigant
 & reforment, quae viderint corrigenda, & omnia secu-
 dum Honorariae constitutionis tenorem proficiantur.

Non debet quis invenire, vel fundare novam religionem, h. d.

Novissime & sciendum est, generali Conc. semel atq;
 iterum cautum esse, ne quis in posterum novam reli-
 gionem inveniat: sed quod quicumque ad religionem con-
 verti voluerit, una de probatis assumat. Similiter etiam de
 his qui religiosam domum de novo fundare voluerint, cau-
 tum est, ut regulam & institutionem de probatis assumant.

a. Cl. in. tit. de reg. b. extr. r. communi. de reg. e. C. f.
 extr. de tit. d. C. extra. de stat. Monach. c. C. quod Dei
 de statu Monach. extr. f. C. Abbatem, cura duobus sequ. g. g.
 g. Ca. cum magistrum, extr. de elec. h. Con. nullus religio-
 sus, de electio. in 6. i. Clem. in. tit. de stat. Monach. k. C. f. in
 extr. de religio. dicitur

FINIS LIBRI PRIMI.

Bbb 3